

הדוחות הכספיים
ליום 30 בספטמבר 2018

תוכן העניינים

	דוח הדירקטוריון וההנהלה
5	סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
11	הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי
34	סקירת הסיכונים
62	מדיניות ואומדנים חשובנאיים קריטיים, בקורות ונהלים
63	הצהרת המנכ"ל
64	הצהרת החשבונאי הראשי
65	דוחות כספיים
	ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספח
161	ממשל תאגידי
164	פרטים נוספים
177	נספח

רשימת לוחות - דוח הדירקטוריון והנהלה

9	מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים	1
14	תמצית דוח רווח והפסד	2
15	הרכב הרווח המימוני, נטו	3
15	ניתוח סך הרווח המימוני, נטו	4
16	נתונים עיקריים בדבר שיעורי הכנסות והוצאות רבית	5
16	פרטים לגבי ההוצאות בגין הפסדי אשראי	6
16	התפלגות העמלות	7
17	פירוט ההוצאות התפעוליות והאחרות	8
18	התפתחות בסעיפי המאזן העיקריים	9
18	התפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים	10
18	נתונים על היקפי האשראי לציבור לפי מגזרי ההצמדה השונים	11
19	אשראי לציבור, ברוטו לפי מגזרי פעילות	12
19	התפלגות סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק	13
20	החלוקה הענפית של ששת הלווים הגדולים בקבוצה	14
20	הרכב תיק ניירות הערך	15
21	התפלגות תיק ניירות הערך לפי מגזרי ההצמדה השונים	16
21	פירוט המקורות לציטוטי המחירים המשמשים לקביעת השווי ההוגן של ניירות הערך	17
21	פירוט אגרות חוב במט"ח וצמודות מט"ח שאינן מגובות בנכסים לפי מדינות/יבשות	18
22	פירוט אגרות חוב קונצרניות במטבע ישראלי לפי ענפי משק	19
22	ניתוח רגישות השפעת שינויים בשיעורי הרבית על תיק אגרות החוב מגובות המשכנתא	20
23	התפלגות תיק פקדונות הציבור לפי מגזרי ההצמדה השונים	21
23	פקדונות הציבור לפי מגזרי פעילות	22
25	הון והלימות ההון	23
25	יחס הון כולל ויחס הון עצמי רובד 1 של חברות בת משמעותיות	24
26	פרטים בדבר הדיבידנד שחולק על ידי הבנק משנת 2016	25
27	סך ההכנסות לפי מגזרי פעילות	26
27	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק לפי מגזרי פעילות	27
28	יתרות מאזניות ממוצעות לפי מגזרי פעילות	28
29	נתונים עיקריים אודות מגזרים עסקיים - פעילות בישראל	29
30	נתונים עיקריים אודות אנשים פרטיים - משקי בית ובנקאות פרטית - פעילות בישראל	30
37	איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי	31
39	סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק	32
42	חשיפת האשראי הנוכחית לצדדים נגדיים שהינם מוסדות פיננסיים זרים	33
43	חשיפה למדינות זרות	34
46	נתונים על התפתחות תיק ההלוואות לדירוב בנק לפי מגזרי הצמדה	35
48	התפלגות סיכון האשראי לאנשים פרטיים בישראל	36
51	נתונים על סיכון האשראי לציבור בענף הבינוי והנדל"ן בישראל	37
52	תיאור רגישות הון הקבוצה לשינויים במקביל בעקומי הרבית	38
52	פרטים על השפעת שינויים ברבית על השווי ההוגן של עודף הנכסים במגזר	39
54	החשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הרבית	40
60	תיאור חשיפת ההון הפנוי, ברמת הקבוצה	41
60	תיאור רגישות הון הבנק לשינויים תיאורטיים בשערי החליפין של מטבעות החוץ העיקריים	42
60	תיאור רגישות הון הבנק לשינויים תיאורטיים במדד	43
60	ריכוז היקף הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים	44
61	סך פקדונות הציבור של שלוש קבוצות המפקידים הגדולות	45

דוח הדירקטוריון וההנהלה

סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

6	תיאור פעילות קבוצת הבנק
9	מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים
10	הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם
10	יעדים ואסטרטגיה

דוח הדירקטוריון והנהלה ליום 30 בספטמבר 2018

בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 20 בנובמבר 2018, הוחלט לאשר ולפרסם את הדוחות הכספיים המאוחדים, הבלתי מבוקרים, של הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ (להלן - "הבנק") וחברות מוחזקות שלו (להלן - "קבוצת הבנק"), ליום 30 בספטמבר 2018.

סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

תאור פעילות קבוצת הבנק

קבוצת הבנק נמנית עם חמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות בישראל.

פעילותה העסקית של קבוצת הבנק מתמקדת במספר מישורים עיקריים:

- תיווך פיננסי בין מפקידים ללווים, העומד ביסודה של הבנקאות המסחרית. ההכנסות מפעילות זו מקבלות את ביטויין בהכנסות רבית, נטו ומהוות את מקור הרווח העיקרי של הקבוצה.
- שירותים פיננסיים ובנקאיים מניבי عملות במגוון רחב של פעילויות, בתחומי מטבע חוץ, סחר בינלאומי, ניירות הערך, שירותי מידע, כרטיסי אשראי, מכשירים פיננסיים נגזרים וכיו"ב.
- ייעוץ השקעות וייעוץ פנסיוני.
- השקעת כספי הנוסטרו של הבנק וניהול סיכונים שוק ונדילות.
- שירותי תפעול בנקאיים לשוק ההון.
- שירותי נאמנות לפרטיים ומוסדיים באמצעות החברה לנאמנות.

הבנק פועל באמצעות שלוש חטיבות עסקיות עיקריות:

- החטיבה העסקית המרכזת את מכלול הפעילות מול לקוחות עסקיים גדולים (corporate) ומסחריים (middle market), וכן את תחום האשראי מול לקוחות עסקיים ומוסדיים הפעילים בשוק ההון. במסגרת החטיבה פועל איזור עסקים, המרכז את פעילות הסניפים העסקיים של הבנק.
- החטיבה הבנקאית באמצעות הסניפים מספקת שירותי בנקאות ומשכנתאות לכלל מגזרי הלקוחות - משקי בית, בנקאות פרטית ועסקים קטנים. במסגרת זו, פועלים גם סניפי יובנק המתמחים בבנקאות פרטית ובשוק ההון. בנוסף, סניפי מערך פאג"י מתמחים במגזר הדתי והחרדי.
- חטיבת נכסי לקוחות המרכזת את מכלול הפעילות בתחומי שוק ההון, הכספים והמט"ח מול הלקוחות הפרטיים, העסקיים, המוסדיים ופעילי שוק ההון. במסגרת החטיבה פועלים חדרי העסקאות בניירות ערך, במט"ח ובפקדונות וכן מערכי ייעוץ ההשקעות, הייעוץ הפנסיוני ומרכז ההשקעות. כמו כן, החטיבה ממונה על פעילות חברות בנות בתחומים משיקים - החברה לנאמנות והחברה לניהול תיקים.

בנוסף לבנק, כוללת כיום הקבוצה שני בנקים מסחריים בישראל, המתמחים בקהלי לקוחות ייחודיים; אוצר החייל, המתמחה במתן שירותים ללקוחות קמעונאיים ומסחריים, בדגש על עובדי וגמלאי מערכת הבטחון ומסד, המתמחה במתן שירותים לאוכלוסיית המורים בישראל.

מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוח זה, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות, מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד, כתוצאה ממספר רב של גורמים, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בחקיקה ובהוראות גורמי פיקוח, התפתחויות מאקרו כלכליות בארץ ובעולם והשפעתן על מצב הנדילות והיציבות בשוקי ההון בחברות עסקיות בארץ ובעולם, אירועים כלכליים חריגים כגון שינויים קיצוניים ברבית, שערי חליפין ואינפלציה, שערי מניות, מחירי אגרות חוב, התנהגות המתחרים ושינוי בתנאי התחרות.

מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "יעד", "תחזית", "הערכה", "אומדן", "תרחיש", "חזוי", "צפוי", "להערכת הבנק", "בכוונת הבנק", וביטויים דומים להם, בנוסף לשמות עצם כגון: "יכול", "יתכן", "ייה". ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר ודאות, משום שהם מבוססים על הערכות הנהלה לגבי אירועים עתידיים אשר עשויים שלא להתממש או להתממש בצורה שונה מהצפוי כתוצאה, בין היתר, מהגורמים המפורטים לעיל או כתוצאה מהתממשות אחד או יותר מגורמי הסיכון המפורטים בפרק טבלת גורמי הסיכון דלהלן.

המידע המוצג בדוח זה נסמך, בין היתר, על פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר ונתוני בנק ישראל, וכן על מידע פומבי שנמסר על ידי גורמים שונים הפעילים והקשורים לשוקי ההון והכספים.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-568 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-520 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 9.2%. בניטרול רכיבים מסויימים (ראו טבלה בעמוד 14), היה הרווח הנקי מסתכם ב-510 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-460 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 10.9%.

תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק (על בסיס שנתי) עמדה על שיעור של 9.8%, בהשוואה ל-9.4% בתקופה המקבילה אשתקד ול-9.1% בכל שנת 2017. בניטרול רכיבים מסויימים (ראו טבלה בעמוד 14) התשואה היתה מגיעה ל-8.8%, בהשוואה ל-8.3% בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן הגורמים המרכזיים שהשפיעו על רווח הקבוצה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד:

- גידול ברווח המימוני (הכולל הכנסות רבית, נטו והכנסות מימון שאינן מרבית) בסך של 247 מיליון ש"ח (13.9%). גידול זה כולל רווח בסך של 77 מיליון ש"ח ממכירת מניות הבורסה (ראה באור 5.5 לדוחות הכספיים). בניטרול הרווח ממכירת מניות הבורסה, חל גידול בסך של 170 מיליון ש"ח (9.5%) הנובע בעיקר מגידול בהיקפי הפעילות.
- גידול בהכנסות מעמלות (בעיקר פעילות שוק ההון) בסך של 13 מיליון ש"ח (1.3%).
- גידול בהוצאות בגין הפסדי אשראי בסך של 34 מיליון ש"ח. שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור עומד על 0.21%, מזה שיעור ההפרשה הקבוצתית בגין הפסדי אשראי עומד על 0.18%.
- גידול בהכנסות האחרות בסך של 16 מיליון ש"ח, שנבע מגידול ברווח הון ממכירת בנינים וצידוד.
- גידול בהוצאות משכורות והוצאות נלוות בסך של 57 מיליון ש"ח (4.8%), שנבע מהוצאות בגין מענקים לעובדים, בעיקר בגין תכניות פרישה מוקדמת. בניטרול ההוצאות בגין מענקים, חל קיטון בהוצאות משכורות והוצאות נלוות בשיעור של 2.1% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד.
- גידול בהוצאות תפעוליות ואחרות (ללא הוצאות משכורות ונלוות) בסך של 92 מיליון ש"ח (12.1%), שנבע בעיקר מגידול בהוצאות בגין מיזוג אוצר החייל עם ולתוך הבנק (לפרטים ראה פרק חברות מוחזקות) (ראה גם "מערכת יחסי העבודה" בפרק ממשל תאגידי).
- גידול בהוצאות מסים על ההכנסה בסך של 41 מיליון ש"ח. גידול זה נבע בעיקר מרישום הכנסות מסים שנים קודמות בסך של 32 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד ומגידול ברווח לפני מסים.

הרווח הנקי הבסיסי למניה בת 0.05 ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של השנה הסתכם ב-5.66 ש"ח, בהשוואה ל-5.18 ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

האשראי לציבור, נטו ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכם ב-85,484 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-80,236 מיליון ש"ח ביום 30 בספטמבר 2017 ו-80,378 מיליון ש"ח בסוף שנת 2017, גידול בשיעור של 6.5% ו-6.4%, בהתאמה.

פקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכמו ב-113,804 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-108,394 מיליון ש"ח ביום 30 בספטמבר 2017 ו-113,511 מיליון ש"ח בסוף שנת 2017, גידול בשיעור של 5.0% ו-0.3%, בהתאמה.

ההון המיוחס לבעלי מניות הבנק ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכם ב-8,096 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-7,706 מיליון ש"ח ביום 30 בספטמבר 2017 ו-7,756 מיליון ש"ח בסוף שנת 2017, גידול בשיעור של 5.1% ו-4.4%, בהתאמה.

יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון ליום 30 בספטמבר 2018 עמד על שיעור של 13.80%, בהשוואה ל-13.94% בסוף שנת 2017.

יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון ליום 30 בספטמבר 2018 עמד על שיעור של 10.39%, בהשוואה ל-10.38% בסוף שנת 2017.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק ברבעון השלישי של השנה הסתכם ב-212 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-203 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 4.4%. בניטרול רכיבים מסויימים (ראו טבלה בעמוד 14), היה הרווח הנקי מסתכם ב-178 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-171 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 4.1%.

תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק (על בסיס שנתי), עמדה ברבעון השלישי של השנה על 11.1%, בדומה לתקופה המקבילה אשתקד. בניטרול רכיבים מסויימים (ראו טבלה בעמוד 14), התשואה היתה מגיעה ל-9.2%, בהשוואה ל-9.3% בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן הגורמים המרכזיים שהשפיעו על רווח הקבוצה ברבעון השלישי של השנה, בהשוואה לרבעון המקביל אשתקד:

- גידול ברווח המימוני (הכולל הכנסות רבית, נטו והכנסות מימון שאינן מרבית) בסך של 139 מיליון ש"ח (23.1%). גידול זה כולל רווח בסך של 77 מיליון ש"ח ממכירת מניות הבורסה. בניטרול הרווח ממכירת מניות הבורסה, חל גידול בסך של 62 מיליון ש"ח (10.3%).
- גידול בהוצאות בגין הפסדי אשראי בסך של 40 מיליון ש"ח.
- גידול בהוצאות משכורות והוצאות נלוות בסך של 19 מיליון ש"ח, שנבע מהוצאות בגין מענקים לעובדים בעיקר עקב תכניות פרישה מוקדמת. בניטרול ההוצאות בגין מענקים, חל קיטון בהוצאות משכורות והוצאות נלוות בשיעור של 2.6%.
- גידול בהוצאות אחרות בסך של 43 מיליון ש"ח, שנבע בעיקר מגידול בהוצאות בגין מיזוג אוצר החייל עם ולתוך הבנק.
- גידול בהוצאות מסים על ההכנסה בסך של 25 מיליון ש"ח. גידול זה נבע בעיקר מרישום הכנסות מסים שנים קודמות בסך של 32 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתשעת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר		יחסים פיננסיים עיקריים
	2017	2018	
		באחוזים	
			מדדי ביצוע
9.1%	9.4%	9.8%	תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק ⁽¹⁾
0.5%	0.5%	0.6%	תשואה לנכסים ⁽¹⁾
10.38%	10.32%	10.39%	יחס הון עצמי רובד 1
5.50%	5.69%	5.63%	יחס מינוף
123%	122%	123%	יחס כיסוי נזילות
69.5%	69.1%	67.7%	יחס יעילות
70.0%	70.1%	68.2%	יחס יעילות בניטרול רכיבים מסויימים (ראו טבלה בעמוד 14)
			מדדי איכות אשראי
1.03%	1.05%	1.02%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מיתרת האשראי לציבור
0.92%	0.95%	0.85%	שיעור חובות פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור
155%	150%	177%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מיתרת אשראי לציבור פגום
0.18%	0.16%	0.12%	שיעור מחיקות חשבונאיות, נטו מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽¹⁾
0.15%	0.16%	0.21%	שיעור הוצאות בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽¹⁾

לתשעת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר	2017	2018	במיליוני ש"ח		נתונים עיקריים מדוח רווח והפסד
1,710	1,833	הכנסות רבית, נטו			
96	130	הוצאות בגין הפסדי אשראי			
1,104	1,257	הכנסות שאינן מרבית			
972	985	מזה: עמלות			
1,944	2,093	הוצאות תפעוליות ואחרות			
1,184	1,241	מזה: משכורות והוצאות נלוות			
5.18	5.66	רווח נקי בסיסי למניה בת 0.05 ש"ח (בש"ח)			

ליום	2017	2018	2019	במיליוני ש"ח		נתונים עיקריים מהמאזן
39,186	33,205	32,835	מזה: מזומנים ופקדונות בבנקים			
10,238	10,590	11,880	ניירות ערך			
80,378	80,236	85,484	אשראי לציבור, נטו			
127,333	121,563	127,441	סך כל התחייבויות			
1,133	782	857	מזה: פקדונות מבנקים			
113,511	108,394	113,804	פקדונות הציבור			
5,249	5,230	5,155	אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים			
7,756	7,706	8,096	הון המיוחס לבעלי מניות הבנק			

ליום	2017	2018	2019	במיליוני ש"ח		נתונים נוספים
310	210	255	דיבידנד למניה (באגורות)			
1.0%	1.0%	1.0%	יחס עמלות לסך הנכסים (באחוזים) ⁽¹⁾			

(1) על בסיס שנתי.

הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם

פעילותה של קבוצת הבנק מלווה בחשיפה לסיכונים, כשהעיקריים שבהם הינם:

- סיכוני האשראי, לרבות ריכוזיות (ענפים ולווים).
- סיכוני שוק, כאשר העיקרי בהם הינו סיכון הרבית.
- סיכוני נזילות.
- סיכונים תפעוליים.
- סיכון ציות והלבנת הון.
- סיכון אסטרטגי.
- סיכון מוניטין.
- סיכון משפטי.

כל הסיכונים המהותיים מנוהלים על ידי חברי הנהלה או בעלי תפקידים בכירים. בגין סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכונים תפעוליים, קיימת דרישה רגולטורית להלימות הון במסגרת הוראות נדבך 1 של באזל.

במסגרת תהליך ה-ICAAP (ICAAP - Internal Capital Adequacy Assessment Process) הקבוצה מבצעת תהליך מעמיק של זיהוי מוקדי סיכון נוספים ואתגור מוקדי הסיכון המזוהים במסגרת הנדבך הראשון. במידת הצורך מתבצעת הקצאת הון משלימה בגין סיכוני נדבך 1 והקצאת הון נוספת בגין יתר הסיכונים ותתי הסיכונים.

הסיכונים המתפתחים העיקריים הינם סיכון תחרותי-אסטרטגי, סיכון רגולטורי, סיכוני סייבר ואבטחת מידע, סיכונים חוצי גבולות (Cross Border) וסיכון התנהלות (Conduct Risk). מידע נוסף מפורט בדוחות הכספיים לשנת 2017.

יעדים ואסטרטגיה

הנהלת הבנק מוכוונת ומונחית על ידי הדירקטוריון וועדותיו באשר לאסטרטגיה ולמדיניות העסקית של הבנק. במסגרת זו, מאושרים על ידי הדירקטוריון המטרות, היעדים הכמותיים והאיכותיים ותחומי הפעילות של הבנק.

על בסיס התכנית האסטרטגית הרב שנתית של הבנק, מגישה ההנהלה לדירקטוריון תכנית עבודה שנתית ואת תקציבי הבנק, תוך פירוט כמותי ואיכותי של תמהיל ההכנסות, ההוצאות וההשקעות, שהנהלת הבנק קבעה לעצמה כיעדים ארוכי טווח וכיעדים פרטניים לשנת העבודה השוטפת. הדירקטוריון וועדותיו מפקחים ומבקרים את עבודת ההנהלה בכל הקשור ביישום האסטרטגיה והמדיניות העסקית, כפי שאושרו על ידם. הדירקטוריון גם מאשר את מדיניות ניהול הסיכונים הכוללת, לרבות קביעת מגבלות שונות לחשיפות בתחום סיכוני האשראי, השוק והנזילות. היחידות השונות בבנק, במערך הסינפים ובמטה, פועלות במסגרת נהלים וחוזרים כתובים המנחים אותן בפעילותן השוטפת. נהלים אלו מגדירים, בין היתר, את סמכויות היחידות השונות בבנק, ואת דרכי הפעולה בהן עליהן לנקוט.

הבנק פועל על פי תכנית אסטרטגית רב שנתית המתוקפת על ידי הדירקטוריון מדי חצי שנה. התכנית מושתת על התנהלות מידתית בכל תחומי הפעילות, מתוך שאיפה לרווחיות נאותה ויציבה, לאורך זמן.

לבנק תכנית אסטרטגית לשנים 2016-2018 אשר אושרה על ידי הדירקטוריון בחודש ספטמבר 2015 ונבחנת על ידו פעמיים בשנה. יעדי העל של התכנית הם במונחי תשואה על הון מעל רבית חסרת סיכון ויחס יעילות.

ביום 17 בנובמבר 2016, אישר דירקטוריון הבנק את עדכון התכנית האסטרטגית של הקבוצה בהיבט מהלכי התייעלות, לשנים 2016 ועד 2020.

הבנק בוחן, כאמור, מדי חצי שנה, את התכנית בהתייחס לסביבה המאקרו כלכלית, להתפתחויות התחרותיות במשק, לסביבה הרגולטורית, להתפתחויות הטכנולוגיות ולשינויים התכופים בסביבת הדיגיטל והסייבר וכן לשינויים שחלים בקבוצת הבנק, ומעדכן במידת הצורך את התכנית והמהלכים הנובעים מהתכנית האסטרטגית.

הבנק שם דגש על מתן ערך מוסף ללקוחות וזאת בהתאם לצרכיו של כל לקוח, לרבות בתחום הדיגיטל והמענה הטכנולוגי; מיקודן של חברות הבת (אוצר החייל ומסד) והחברות שמוזגו (יובנק ופאג"י) בנישות הפעילות הייחודיות להן, ובעיקר בקידום תחום הקמעונאות והעסקים הקטנים; שמירה על מובילותו בשוק ההון; הובלת מהלכי התייעלות בהוצאות תוך יעול מצבת כח אדם, שיפור תהליכים, המשך התייעלות ברשת הסינוף ושימוש גובר בערוצי הבנקאות הישירה; וחיזוק תרבות מכוונת ביצועים ומדידה בקבוצה.

בשנת 2017, אישר הבנק אסטרטגיית דיגיטל, אשר מטרתה לתמוך באסטרטגיה העסקית של הבנק. כחלק מאסטרטגיית הדיגיטל ובהלימה לאסטרטגיית הבנק "משקיעים בך", הבנק מפתח מענה דיגיטלי מותאם וממוקד בצרכי הלקוח. הבנק שם דגש על פתרונות אשר ניתן יהיה לשלב בממשקים מול הלקוח ובכך לשפר את חווית הלקוח ולתת לו ערך מוסף בעולמות הפיננסיים השונים, ובפרט בעולמות שוק ההון. בנוסף, הבנק מקדם חדשנות באמצעות הטמעת מוצרים וטכנולוגיות מחברות הזנק, זאת לצד הפעילות השוטפת לפיתוח מוצרים וטכנולוגיות in-house באמצעות מערך ה-ID של הבנק. לצורך מימוש כל זאת, אף הוקמה מחלקה ייעודית לטיפול הוליסטי בתחום החדשנות והדיגיטל.

הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

12	מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים
14	התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר
18	המבנה וההתפתחויות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון
27	מגזרי הפעילות הפיקוחיים
32	חברות מוחזקות עיקריות

הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים

התפתחויות כלכליות עיקריות

להלן ההתפתחויות הכלכליות העיקריות שהשפיעו על הסביבה הכלכלית בה פעל ענף הבנקאות בישראל בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018.

צמיחה

האינדיקטורים האחרונים לפעילות הריאלית שפורסמו, ממשיכים להיות חיוביים ומעידים כי המשק הוסיף לצמוח גם בשנת 2018, כאשר האומדן למחצית הראשונה של שנת 2018 הצביע על עלייה של 4.2% בתמ"ג. שוק העבודה ממשיך להפגין עוצמה, עם שיעורי אבטלה נמוכים יחסית וביטחון תעסוקתי גבוה ולאורך זמן נחזית מגמה של התגברות הצמיחה. פרמטר נוסף המצביע על התאוששות הוא המדד המשולב למצב המשק של בנק ישראל אשר עלה במהלך שמונת החודשים הראשונים של שנת 2018 ב-2.3%. בסקירת חטיבת המחקר של בנק ישראל, מחודש אוקטובר 2018, נותרה תחזית הצמיחה בקצב התוצר לשנת 2018 על 3.7%, ותחזית הצמיחה לשנת 2019 הועלתה ל-3.6%.

תקציב המדינה

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 נמדד גירעון בסך 24.1 מיליארד ש"ח בפעילות התקציבית של הממשלה, בהשוואה לגירעון בסך 4.8 מיליארד ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. בכל שנת 2018 מתוכנן גירעון שנתי בסך 38.5 מיליארד ש"ח (כ-2.9% מהתמ"ג), כאשר הגירעון המצטבר בפועל ב-12 החודשים האחרונים (אוקטובר 2017 - ספטמבר 2018) עומד על כ-3.35% מהתמ"ג. חברת הדירוג הבינלאומית Moody's העלתה במהלך חודש יולי 2018 את אופק דירוג האשראי של ישראל מ"נייטרלי" ל"חיובי" ואישררה אותו ברמה של A1. חברת S&P העלתה בתחילת חודש אוגוסט 2018 את דירוג האשראי של ישראל מרמה של A+ לרמה של AA-.

אינפלציה

סביבת האינפלציה במשק נמצאת במגמה של עלייה וזאת לאחר שמדד המחירים לצרכן עלה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 ב-1.1%. על פי הערכת בנק ישראל האינפלציה בשנת 2018 תעמוד על 0.8%, מעט נמוך מהגבול התחתון של יעד יציבות המחירים של הממשלה (1%-3%) ובשנת 2019 תעמוד האינפלציה על 1.5%. נכון לחודש ספטמבר 2018, ציפיות האינפלציה הנגזרות משוק ההון ל-12 החודשים העוקבים, עומדות על שיעור של 1.3%. המשך המדיניות המוניטרית של בנק ישראל תלויה, בין היתר, בסביבת האינפלציה והתבססותה בתוך טווח היעד שנקבע.

שוק הדיור

הפירסומים האחרונים משקפים ירידה במחירי הדירות. על פי מדד מחירי הדירות של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (להלן - "הלמ"ס"), שפורסם בחודש אוקטובר 2018, נרשמה ירידה של 0.3% במחירי הדירות בחודשים יולי-אוגוסט 2018, בהשוואה לעיסקאות שבוצעו בחודשים יוני-יולי 2018. מחירי העסקאות בחודשים יולי-אוגוסט 2018 ירדו ב-1.1%, בהשוואה לחודשים המקבילים אשתקד.

שוק העבודה

שיעור האבטלה הינו נמוך ואף נרשמה ירידה קלה, כאשר בחודש אוגוסט 2018 עמד שיעור זה על 4.0%, בהשוואה ל-4.1% בחודש יולי.

שער החליפין

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018, עלה שער החליפין של השקל מול הדולר בשיעור של כ-4.6% ושער החליפין של השקל מול האירו עלה בשיעור של כ-1.5%.

בשנת 2018 המשיך בנק ישראל במגמת רכישות מט"ח, בין היתר, על מנת למתן את השפעת התמורה ממכירת הגז על התחזקות השקל.

רביית בנק ישראל

במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2018, נותרה הרביית יציבה בשיעור של 0.1%, על רקע האינפלציה הנמוכה. על פי הערכות מחלקת המחקר בבנק ישראל הרביית צפויה לעלות לשיעור של 0.25% ברבעון הראשון של שנת 2019 ולהמשיך לעלות לשיעור של 0.5% ברבעון השלישי של שנת 2019.

הסביבה הגלובלית

תמונת המקרו של הכלכלה העולמית מוסיפה להיות חיובית, ובפרט בארה"ב, אך מדדים שונים מצביעים על אובדן המומנטום, בפרט ההאטה בקצב הצמיחה של הסחר העולמי, על רקע החרפת "מלחמת הסחר", עליית הסיכון הפוליטי באירופה, והתנודתיות בשווקים הפיננסיים של המשקיים המתעוררים.

קרבן המטבע הבינלאומית הודיעה על הורדת תחזית הצמיחה העולמית לשיעור של 3.7% בשנים 2018 ו-2019, בהשוואה ל-3.9% בתחזית שפורסמה במהלך יולי 2018.

שוקי ההון

בשוק ההון המקומי, במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 נרשמו עליות במדדי המניות העיקריים: מדד ת"א 35 ומדד ת"א 125 עלו בכ-8.8%. מדד האג"ח הכללי נותר יציב.

במחזורי המסחר של המניות בבורסה המקומית נרשמה מגמה מעורבת. במחזורי המסחר היומיים הממוצעים של מניות ת"א 35 נרשמה עלייה, במניות ת"א 125 נרשמה ירידה ובמחזורי המסחר של האג"ח נרשמה יציבות.

במהלך הרבעון השלישי של שנת 2018 נרשמו עליות במדדי המניות העיקריים: מדד ת"א 35 עלה בכ-8.3% ומדד ת"א 125 עלה בכ-0.9%. מדד האג"ח הכללי עלה ב-0.7%.

במחזורי המסחר של המניות בבורסה המקומית נרשמה מגמה מעורבת. במחזורי המסחר היומיים הממוצעים של מניות ת"א 35 ומניות ת"א 125 נרשמה עלייה ובמחזורי המסחר של האג"ח נרשמה ירידה.

מדד ה-S&P-500 עלה בכ-9.0% במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2018. באירופה, ירד מדד היורוסטוקס-600 בכ-1.5%, ומדד המדינות המתפתחות (מדד ה-EM-MSCI) ירד בכ-9.5%. במהלך הרבעון השלישי של שנת 2018, מדד ה-S&P-500 עלה בכ-7.2%. באירופה, עלה מדד היורוסטוקס-600 בכ-0.9%, ומדד המדינות המתפתחות (מדד ה-EM-MSCI) ירד בכ-2.0%.

במהלך התקופה שלאחר תאריך המאזן, נרשמה מגמת עלייה בשוקי ההון המקומיים, בשונה ממגמת הירידה ששררה בשוקי העולם. מדדי המניות המרכזיים עלו בשיעור של עד 1%.

לפרטים נוספים, ראה התפתחויות עיקריות בארץ ובעולם, לפרק ממשל תאגידי, פרטים נוספים.

התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות, וברווח כולל אחר

רווח ורווחיות

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-568 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-520 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 9.2%.

תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק (על בסיס שנתי) עמדה בתקופה ינואר-ספטמבר 2018 על שיעור של 9.8%, בהשוואה ל-9.4% בתקופה המקבילה אשתקד ול-9.1% בכל שנת 2017.

תמצית דוח רווח והפסד

לתשעת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר		לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר		
2017	2018	2017	2018	
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		
1,781	2,028	603	742	רווח מימוני, נטו ⁽¹⁾
96	130	9	49	הוצאות בגין הפסדי אשראי
1,685	1,898	594	693	רווח מימוני, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
972	985	321	322	עמלות
61	77	6	2	הכנסות אחרות
1,944	2,093	640	701	הוצאות תפעוליות ואחרות
774	867	281	316	רווח לפני מסים
261	302	78	103	הפרשה למסים על הרווח
38	28	12	9	חלק הבנק ברווחי חברה כלולה לאחר השפעת המס
				רווח נקי:
551	593	215	222	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(31)	(25)	(12)	(10)	רווח המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
520	568	203	212	המיוחס לבעלי מניות הבנק
9.4%	9.8%	11.1%	11.1%	תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק

(1) סעיפי רווח והפסד לעיל הוצגו במתכונת שונה מתמצית דוח רווח והפסד באופן המאפשר ניתוח טוב יותר של התוצאות הפיננסיות. השינוי בא לידי ביטוי באמצעות מיון של הכנסות מימון שאינן מרבית מסעיף הכנסות שאינן מרבית לרווח המימוני, נטו.

רווחיות בניטרול רכיבים מסויימים

לתשעת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר		לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר		
2017	2018	2017	2018	
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		
520	568	203	212	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק - כפי שדווח
-	(46)	-	-	בניטרול ⁽¹⁾
-	(65)	-	(65)	רווח ממכירת בניינים בחברות בנות
(28)	-	-	-	רווח ממכירת מניות הבורסה
-	53	-	31	רווח ממכירת בנין משרדים בת"א
(32)	-	(32)	-	הפרשה להוצאות בגין מיזוג אוצר החייל
460	510	171	178	הכנסות מסים שנים קודמות
8.3%	8.8%	9.3%	9.2%	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק בניטרול הרכיבים לעיל
				תשואה

(1) ראו להלן פרטים בדבר הרכיבים שנטרלו.

פרטים בדבר הרכיבים שנוטרלו

רווח ממכירת בניינים בחברות בנות - ביום 14 במרס 2018, הושלמה מכירת נכס הנדל"ן שהיה בבעלות פיבי שווייץ בע"מ. הרווח מהמכירה בסך של 19 מיליון ש"ח נכלל ברבעון הראשון של השנה בהכנסות אחרות (ההשפעה על הרווח הנקי - 13 מיליון ש"ח).

ביום 21 ביוני 2018, הושלמה מכירת זכויות אוצר החייל בבניין בו פועלת הנהלת החברה. הרווח מהמכירה בסך של 46 מיליון ש"ח, נכלל ברבעון השני של השנה בהכנסות אחרות (ההשפעה על הרווח הנקי - 33 מיליון ש"ח).

רווח ממכירת בנין משרדים בת"א - ביום 30 במרס 2017, הושלמה מכירת זכויות החכירה של הבנק בשטחים בבנין משרדים בת"א. הרווח מהמכירה בסך של 41 מיליון ש"ח נכלל בתקופה המקבילה אשתקד בהכנסות אחרות (ההשפעה על הרווח הנקי - 28 מיליון ש"ח).

רווח ממכירת מניות הבורסה - ביום 27 באוגוסט 2018, הושלמה העסקה למכירת מניות הבורסה, הרווח מהמכירה בסך של 77 מיליון ש"ח נכלל ברבעון השלישי של השנה בהכנסות מימון שאינן מרבית (ההשפעה על הרווח הנקי - 65 מיליון ש"ח).

הפרשה להוצאות בגין מיזוג אוצר החייל עם ולתוך הבנק - ראה "מערכת יחסי העבודה" בפרק ממשל תאגידי (ההשפעה על הרווח הנקי - 53 מיליון ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של השנה ו-31 מיליון ש"ח ברבעון השלישי של השנה).

הכנסות מסים שנים קודמות - בתקופה המקבילה אשתקד הוצאו לבנק שומות מס סופיות ועקב כך, רשם הבנק הכנסות מסים בגין שנים קודמות בסך של 32 מיליון ש"ח.

התפתחות ההכנסות וההוצאות

הרווח המימוני נטו

כדי לנתח את הרווח מפעילות מימון יש לכלול ברווח בנוסף להכנסות והוצאות רבית גם הכנסות והוצאות מימון שאינן מרבית. הכנסות אלה כוללות את הכנסות המימון בגין מכשירים נגזרים המהווים חלק אינטגרלי מניהול החשיפות של הבנק. ההכנסות ממכשירים נגזרים כוללות, בין היתר, את השפעות ערך הזמן על השווי ההוגן של נגזרים, המהווים חלק בלתי נפרד מניהול סיכוני הרבית בבנק ואת השפעת שיעור עליית המדד הידוע על נגזרים, המהווה חלק בלתי נפרד מניהול החשיפה למדד המחירים לצרכן.

להלן הרכב הרווח המימוני, נטו

תשעת החודשים הראשונים של שנת		2017				2018			
2017	2018	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח							
2,008	2,229	640	753	615	696	654	819	756	הכנסות רבית
298	396	78	170	50	104	70	204	122	הוצאות רבית
1,710	1,833	562	583	565	592	584	615	634	הכנסות רבית, נטו
71	195	12	21	38	12	40	47	108	הכנסות מימון שאינן מרבית
1,781	2,028	574	604	603	604	624	662	742	סך הרווח המימוני, נטו

להלן ניתוח של סך הרווח המימוני, נטו

תשעת החודשים הראשונים של שנת		2017				2018			
2017	2018	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח							
1,745	1,927	564	591	590	606	618	647	662	רווח מפעילות שוטפת
3	15	(1)	3	1	1	1	11	3	התאמות לשווי הוגן של מכשירים נגזרים
18	6	3	7	8	1	1	5	-	הכנסות ממימוש ומהתאמות לשווי הוגן של אגרות חוב
15	80	8	3	4	(4)	4	(1)	77	רווחים (הפסדים) מהשקעות במניות
1,781	2,028	574	604	603	604	624	662	742	רווח מימוני, נטו

ברוח המימוני מפעילות שוטפת חל גידול בשיעור של 10.4%, בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. גידול זה נובע בעיקר מגידול בהיקפי הפעילות.

להלן נתונים עיקריים בדבר שיעורי הכנסות והוצאות רבית:

לתשעת החודשים שנתיימו ביום 30 בספטמבר		
2017	2018	
	באחוזים	
2.35	2.48	שיעור ההכנסה על נכסים נושאי רבית
0.57	0.74	שיעור ההוצאה על התחייבויות נושאות רבית
1.78	1.74	פער הרבית הכולל
2.00	2.04	יחס בין הכנסות מרבית, נטו לבין יתרת הנכסים נושאי הרבית

למידע נוסף בדבר שיעורי הכנסות והוצאות רבית של הבנק והחברות מאוחדות שלו וניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות רבית, ראה נספח 1 לפרק מממשל תאגידי.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-130 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-96 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן פרטים לגבי ההוצאות בגין הפסדי אשראי בגין חובות ובגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים:

לתשעת החודשים שנתיימו ביום 30 בספטמבר		
2017	2018	
	במיליוני ש"ח	
180	133	הוצאה פרטנית בגין הפסדי אשראי
(173)	(118)	קיטון בהוצאה הפרטנית וגביית חובות שנמחקו חשבונאית
7	15	הוצאה פרטנית, נטו בגין הפסדי אשראי
89	115	הוצאה קבוצתית בגין הפסדי אשראי
96	130	סך כל ההוצאות בגין הפסדי אשראי
		מזה:
51	88	הוצאות בגין אשראי מסחרי
1	4	הוצאות בגין אשראי לדיור
44	38	הוצאות בגין אשראי פרטי אחר
0.01%	0.03%	שיעור ההוצאה הפרטנית בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽¹⁾
0.15%	0.18%	שיעור ההוצאה הקבוצתית בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽¹⁾
0.16%	0.21%	שיעור סך כל ההוצאות בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽¹⁾

(1) על בסיס שנתי.

למידע נוסף בדבר ההוצאות בגין הפסדי אשראי ראה פרק סקירת הסיכונים להלן.

הכנסות מעמלות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-985 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-972 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 1.3%.

להלן התפלגות הכנסות מעמלות:

לתשעת החודשים שנתיימו ביום 30 בספטמבר			
שינוי	2017	2018	
		במיליוני ש"ח	
		%-ב	
(3.2)	187	181	ניהול חשבון
8.1	74	80	כרטיסי אשראי
2.7	450	462	פעילות בשוק ההון
2.9	104	107	הפרשי המרה
-	69	69	עמלות מעסקי מימון
(2.3)	88	86	עמלות אחרות
1.3	972	985	סך כל העמלות

ההכנסות האחרות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-77 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-61 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול שנבע בעיקר מגידול ברווח ממימוש נכסים. ביום 21 ביוני 2018, הושלמה מכירת זכויות אוצר החייל בבנין בו פועלת הנהלת החברה. הרווח מהמכירה שנכלל בסעיף זה, הסתכם ב-46 מיליון ש"ח, לפני השפעת המס. ביום 14 במרס 2018, הושלמה מכירת נכס הנדל"ן, שהיה בבעלות פיבי שוויץ בע"מ. הרווח מהמכירה שנכלל בסעיף זה, הסתכם ב-19 מיליון ש"ח, לפני השפעת המס. בתקופה המקבילה אשתקד, ביום 30 במרס 2017, הושלמה מכירת זכויות החכירה של הבנק בשטחים בבנין משרדים בתל-אביב. הרווח ממכירת הזכויות הנ"ל נכלל בתקופה המקבילה אשתקד והסתכם ב-41 מיליון ש"ח, לפני השפעת המס.

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-2,093 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,944 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 7.7%. להלן פירוט של ההוצאות התפעוליות והאחרות:

שינוי	לתשעת החודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר		
	2017	2018	
ב- %		במיליוני ש"ח	
4.8	1,184	1,241	משכורות והוצאות נלוות
(0.7)	287	285	אחזקה ופחת בניינים וציוד
(2.9)	69	67	הפחתות של נכסים בלתי מוחשיים
23.8	404	500	הוצאות אחרות
7.7	1,944	2,093	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות

משכורות והוצאות נלוות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-1,241 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,184 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 4.8%, המוסבר בעיקר מהוצאות בגין מענקים לעובדים, בעיקר בגין תכניות פרישה מוקדמת. בניטרול ההוצאה לתשלום מענקים, המשכורות והוצאות נלוות מסתכמות ב-1,159 מיליון ש"ח, קיטון בשיעור של 2.1%, בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד.

ההוצאות האחרות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-500 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-404 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 23.8%, שנבע בעיקר מגידול בסך של 90 מיליון ש"ח בהוצאות בגין מיזוג אוצר החייל עם ולתוך הבנק ומגידול בהוצאות נוספות בגין מהלכי התייעלות בקבוצה.

הפרשה למסים על הרווח הסתכמה בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-302 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-261 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. שיעור המס האפקטיבי הגיע ל-34.8%, בהשוואה לשיעור מס סטטוטורי בשיעור של 34.2%. בתקופה המקבילה אשתקד נכללו בהפרשה למסים הכנסות מסים בגין שנים קודמות בסך של 32 מיליון ש"ח.

חלק הבנק ברווח של חברה כלולה לאחר השפעת המס הסתכם ב-28 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-38 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נובע מיישומו של הסכם הנפקה משותפת של כאל ושופרסל בע"מ ובפרט מגידול מהותי בהוצאות השיווק הכרוכות בהרכשת הלקוחות (ראה פרק חברות מוחזקות עיקריות להלן).

סך הרווח הכולל המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ב-597 מיליון ש"ח, סכום זה הושפע מהרווח הנקי לתקופה המיוחס לבעלי מניות הבנק בסך של 568 מיליון ש"ח ומרווח כולל אחר בגין הטבות לעובדים בסך של 60 מיליון ש"ח. סכומים אלו קוזזו בחלקם בהפסד כולל אחר בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי שוק בסך של 31 מיליון ש"ח.

המבנה וההתפתחויות של הנכסים, ההתייבויות, ההון והלימות ההון

סך נכסי קבוצת הבנק ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכם ב-135,851 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-129,888 מיליון ש"ח ביום 30 בספטמבר 2017 ול-135,717 מיליון ש"ח בסוף שנת 2017.

א. להלן ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים:

שינוי	30 בספטמבר		
	31 בדצמבר 2017	2018	
ב-%	במיליוני ש"ח		
6.4	80,378	85,484	אשראי לציבור, נטו
16.0	10,238	11,880	ניירות ערך
(16.2)	39,186	32,835	מזומנים ופקדונות בבנקים
0.3	113,511	113,804	פקדונות הציבור
(1.8)	5,249	5,155	אגרות חוב וכתבי התייבות נדחים
4.4	7,756	8,096	הון המיוחס לבעלי מניות הבנק

ב. להלן ההתפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים:

שינוי	30 בספטמבר		
	31 בדצמבר 2017	2018	
ב-%	במיליוני ש"ח		
(45.1)	244	134	מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים למעט נגזרים: אשראי תעודות
5.4	7,369	7,769	ערבויות והתייבויות אחרות
(12.9)	2,510	2,187	מסגרות לפעולה במכשירים נגזרים שלא נוצלו
8.4	8,192	8,882	מסגרות חח"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה שלא נוצלו
6.0	7,327	7,768	מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו ומסגרות להשאלת ניירות ערך
15.1	5,430	6,249	התייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שעדיין לא ניתן והתייבויות להוצאת ערבויות
6.2	31,072	32,989	סך הכל

מכשירים פיננסיים נגזרים:

31 בדצמבר 2017			30 בספטמבר 2018			
ערך נקוב	שווי הוגן שלילי	שווי הוגן חיובי	ערך נקוב	שווי הוגן שלילי	שווי הוגן חיובי	
						במיליוני ש"ח
17,003	231	235	22,501	184	265	חוזי רבית
64,837	482	494	65,108	461	444	חוזי מטבע
70,817	612	612	43,546	300	300	חוזים בגין מניות
1,502	1	1	87	-	-	חוזי סחורות ואחרים
154,159	1,326	1,342	131,242	945	1,009	סך הכל

האשראי לציבור, נטו ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכם ב-85,484 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-80,378 מיליון ש"ח בסוף שנת 2017, גידול בשיעור של 6.4%.

להלן נתונים על היקפי האשראי לציבור לפי מגזרי ההצמדה השונים:

חלק המגזר מסך האשראי לציבור ליום				יתרה ליום		
31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2018	השינוי	31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2018		
%	%	%	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח		
81.9	81.9	6.3	4,161	65,849	70,010	מטבע ישראלי
12.1	11.6	2.4	236	9,710	9,946	- לא צמוד
5.4	5.9	16.0	698	4,360	5,058	- צמוד למדד
0.6	0.6	2.4	11	459	470	מטבע חוץ (כולל צמוד למטבע חוץ)
100.0	100.0	6.4	5,106	80,378	85,484	פריטים לא כספיים
						סך הכל

אשראי לציבור, ברוטו לפי מגזרי פעילות פיקוחיים:

השינוי לעומת		יתרה ליום			
31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2017	31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2017	30 בספטמבר 2018	
ב-%		במיליוני ש"ח			
5.1	2.8	17,785	18,176	18,688	עסקים גדולים
3.6	7.5	5,655	5,447	5,857	עסקים בינוניים
9.0	4.2	14,613	15,293	15,932	עסקים קטנים וזעירים
5.5	7.4	42,521	41,789	44,866	משקי בית
5.2	6.5	22,848	22,573	24,033	מזה: הלוואות לדיור
(1.9)	4.1	52	49	51	בנקאות פרטית
64.9	188.7	590	337	973	גופים מוסדיים
6.3	6.5	81,216	81,091	86,367	סך הכל
6.0	8.7	16,491	16,079	17,473	מזה: אשראי צרכני ללא הלוואות לדיור וכרטיסי אשראי
(4.8)	5.3	21	19	20	משקי בית
5.9	8.7	16,512	16,098	17,493	בנקאות פרטית
					סך הכל

סיכון האשראי הכולל לציבור מורכב מסיכון אשראי מאזני, הכולל את האשראי לציבור, השקעות באגרות חוב של הציבור ונכסים הנובעים ממכשירים נגזרים שנרכשו על ידי הציבור, ומסיכון אשראי חוץ מאזני, הכולל עסקאות במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים, מסגרות אשראי בלתי מנוצלות והתחייבויות למתן אשראי.

סיכון האשראי הכולל לציבור, הסתכם ביום 30 בספטמבר 2018 ב-120,390 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-113,684 מיליון ש"ח בסוף שנת 2017, גידול בשיעור של 5.9%.

להלן מידע לגבי התפלגות סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק:

שינוי	ליום 31 בדצמבר 2017			ליום 30 בספטמבר 2018			ענף משק
	חלק הענף מסך סיכון האשראי	סיכון האשראי הכולל לציבור	במיליוני ש"ח	חלק הענף מסך סיכון האשראי	סיכון האשראי הכולל לציבור	במיליוני ש"ח	
	%	%		%			
0.1	12.7	14,424	14,443	12.0	14,443	שירותים פיננסיים (כולל חברות החזקה)	
11.9	12.9	14,655	16,392	13.6	16,392	בינוי ונדל"ן	
3.1	9.2	10,482	10,806	9.0	10,806	תעשייה	
3.8	6.9	7,872	8,168	6.8	8,168	מסחר	
6.1	48.2	54,799	58,134	48.3	58,134	לקוחות פרטיים, לרבות הלוואות לדיור	
8.7	10.1	11,452	12,447	10.3	12,447	אחרים	
5.9	100.0	113,684	120,390	100.0	120,390	סך הכל	

להלן החלוקה הענפית של ששת הלווים הגדולים בקבוצה (לפי גודל חבות ברוטו לפני ניכוי בטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים):

ליום 30 בספטמבר 2018				ענף משק	לווה מספר
סיכון אשראי כולל לאחר ניכויים מותרים	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני*		
			במיליוני ש"ח		
781	2,365	109	2,256	שירותים פיננסיים	.1
907	907	6	901	שירותים פיננסיים	.2
841	841	452	389	תעשייה	.3
600	600	-	600	תעשייה	.4
501	501	-	501	שירותים פיננסיים	.5
23	434	1	433	שירותים פיננסיים	.6

ליום 31 בדצמבר 2017				ענף משק	לווה מספר
סיכון אשראי כולל לאחר ניכויים מותרים	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני*		
			במיליוני ש"ח		
696	1,629	231	1,398	שירותים פיננסיים	.1
906	906	5	901	שירותים פיננסיים	.2
39	656	1	655	שירותים פיננסיים	.3
632	632	466	166	תעשייה	.4
500	500	-	500	שירותים פיננסיים	.5
110	412	350	62	שירותים פיננסיים	.6

* כולל אשראי לציבור לאחר מחיקות חשבונאיות נטו, השקעה באגרות חוב ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.

ההשקעה בניירות ערך ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכמה ב-11,880 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-10,238 מיליון ש"ח בסוף שנת 2017, גידול בשיעור של 16.0%.

להלן הרכב התיק:

חלק מסך ניירות הערך		יתרה ליום		
31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2018	31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2018	
	%		במיליוני ש"ח	
73.6	77.0	7,535	9,140	אגרות חוב ממשלתיות
6.2	5.0	631	598	אגרות חוב של בנקים ⁽¹⁾
7.7	6.1	790	727	קונצרני ומגובי נכסים
10.6	9.9	1,086	1,175	קונצרני ומגובי נכסים בערבות ממשלת
1.9	2.0	196	240	מניות ⁽²⁾
100.0	100.0	10,238	11,880	סך הכל

(1) היתרה כוללת גם אגרות חוב שהונפקו על ידי חברות הנפקה של בנקים.

כולל אגרות חוב של בנקים זרים במט"ח בבעלות ובערבות ממשלות זרות בסך של 421 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2017 - 462 מיליון ש"ח).

(2) ההשקעה במניות כוללת, בין היתר, השקעה בקרנות השקעה פרטיות בסך של 114 מיליון ש"ח, השקעה במניות במט"ח בסך של 94 מיליון ש"ח וכן השקעה במניות הנסחרות בבורסה בתל-אביב בסך של 26 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2017 - השקעה בקרנות השקעה פרטיות בסך של 98 מיליון ש"ח, השקעה במניות במט"ח בסך של 77 מיליון ש"ח וכן השקעה במניות הנסחרות בבורסה בתל-אביב בסך של 6 מיליון ש"ח).

להלן התפלגות תיק ניירות הערך לפי מגזרי ההצמדה השונים:

חלק המגזר מסך ניירות הערך ליום		יתרה ליום			
31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2018	השינוי במיליוני ש"ח	31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2018	
%	%	%	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
25.8	32.5	46.3	1,221	2,639	מטבע ישראלי
10.0	5.9	(31.0)	(317)	1,021	- לא צמוד
62.3	59.6	10.9	694	6,382	- צמוד למדד
1.9	2.0	22.4	44	196	- מטבע חוץ (כולל צמוד למטבע חוץ)
100.0	100.0	16.0	1,642	10,238	פרטים לא כספיים
				11,880	סך הכל

להלן פירוט המקורות לציטוטי המחירים המשמשים את הבנק לשם קביעת השווי ההוגן של ניירות הערך ליום 30 בספטמבר 2018:

סך הכל	מחיר מצד נגדי לעסקה**	מחיר אינדיקטיבי*	מחיר מצוטט בשוק פעיל במיליוני ש"ח	
240	110	16	114	מניות וקרנות השקעה פרטיות
3,968	-	-	3,968	אגרות חוב ממשלתיות במטבע ישראלי
596	-	234	362	אגרות חוב קונצרניות במטבע ישראלי
6,666	-	6,542	124	אגרות חוב במט"ח וצמודות מט"ח שאינן מגובות נכסים
410	-	410	-	אגרות חוב מגובות משכנתא (MBS)
11,880	110	7,202	4,568	סך הכל
100.0	0.9	60.6	38.5	% מהתיק

* מחיר אינדיקטיבי - אינדיקציה הנקבעת על ידי הבנק ואשר מבוססת בעיקר על ציטוטי מחיר המתקבלים מגופים חיצוניים, אשר התמחותם בכך, והיתרה מבוססת על מודלים פנימיים שנקבעו על ידי הבנק.
 ** מחיר מצד נגדי לעסקה - ציטוט מחיר המתקבל מהגורם מולו בוצעה העסקה. לגבי קרנות השקעה פרטיות, בחינת הצורך בביצוע הפרשה לירידת ערך מתבססת על הדוחות הכספיים שלהן.

להלן פירוט נוסף לאגרות חוב במט"ח וצמודות מט"ח שאינן מגובות בנכסים לפי מדינות/יבשות:

יתרה ליום		
31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2018	
במיליוני ש"ח		
2,737	3,365	ישראל (כולל ממשלת ישראל - 30.9.18 - 3,237 מיליון ש"ח; 31.12.17 - 2,533 מיליון ש"ח)
1,944	1,961	ארצות הברית (כולל ממשלת ארצות הברית - 30.9.18 - 1,878 מיליון ש"ח; 31.12.17 - 1,801 מיליון ש"ח)
157	146	צרפת
211	28	בריטניה
478	544	גרמניה (כולל ממשלת גרמניה או בערבותה - 30.9.18 - 544 מיליון ש"ח; 31.12.17 - 478 מיליון ש"ח)
154	74	אירופה - אחרים (30.9.18 - 2 מדינות; 31.12.17 - 3 מדינות)
253	371	קנדה
7	15	אוסטרליה
141	162	המזרח הרחוק, ניו זילנד ואחרים (30.9.18 - 4 מדינות; 31.12.17 - 5 מדינות)
6,082	6,666	סך הכל

ציוין כי בכל אחת מהמדינות (למעט ממשלת ישראל וממשלת ארצות הברית), אין מנפיק שיתרת אגרות החוב שלו עולה על 4% מההון המיוחס לבעלי מניות הבנק. לפרטים בדבר חשיפה כוללת למדינות זרות, בכללן ספרד ואירלנד, ראה פרק ניהול סיכונים אשראי להלן.

להלן פירוט נוסף לאגרות חוב קונצרניות במטבע ישראלי, לפי ענפי משק:

יתרה ליום		
31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2018	
במיליוני ש"ח		
35	36	שירותים פיננסיים
92	66	בנקים
47	41	תעשייה
150	140	חשמל ומים
128	164	בניה ונדל"ן
12	10	תקשורת ושירותי מחשב
42	45	מסחר
5	5	שירותים ציבוריים
64	66	תחבורה
15	23	בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל
590	596	סך הכל

להלן הרכב תיק אגרות החוב במט"ח בקבוצת הבנק:

אגרות חוב במט"ח וצמוד מט"ח שאינן מגובות נכסים - מסתכמות ב-6,666 מיליון ש"ח (1,838 מיליון דולר) (כולל חברות זרות בסך של 1,365 מיליון ש"ח, אגרות חוב של חברות ישראליות במט"ח, שרובן נסחרות בחו"ל בסך של 128 מיליון ש"ח, אגרות חוב מדינת ישראל במט"ח בסך של 3,237 מיליון ש"ח ואגרות חוב ממשלתיות זרות בסך של 1,936 מיליון ש"ח). כל אגרות החוב הזרות הכלולות בתיק מדורגות בדירוג השקעה (Investment Grade) בקבוצת דירוג A ומעלה, כאשר כ-1.7% מהחשיפה הינה למוסדות בנקאיים ופיננסיים מובילים במדינות OECD. תיק השקעה זה מפוזר כך שהחשיפה למנפיק יחיד (למעט ממשלת ישראל או ארצות הברית) אינה עולה על 5.5% מהיקף תיק אגרות החוב במט"ח. משך החיים הממוצע בתיק אגרות החוב הזרות במט"ח עומד על כ-3.4 שנים. יתרת הרווחים ברוטו שטרם מומשה (הכלולה בהון במסגרת התאמות לשווי הוגן בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה) ליום הדיווח בגין תיק זה עמדה על כ-38 מיליון ש"ח (כ-11 מיליון דולר), בהשוואה ל-63 מיליון ש"ח (כ-18 מיליון דולר) ליום 31 בדצמבר 2017.

אגרות חוב מגובות במשכנתאות (Mortgage Backed Securities - MBS) - מסתכמות ב-410 מיליון ש"ח (113 מיליון דולר). מתוכן אגרות חוב בסך של 406 מיליון ש"ח (112 מיליון דולר) הונפקו על ידי חברה בעלות מלאה של ממשלת ארה"ב (Ginnie Mae) והיתרה בסך של כ-4 מיליון ש"ח (1 מיליון דולר) הונפקה על ידי סוכנויות פדרליות בארה"ב Freddie Mac-I Fannie Mae.

להלן ניתוח רגישות ליום 30 בספטמבר 2018 של השפעת שינויים בשעורי הרבית על קצב הפרעונות המוקדמים והשווי ההוגן של תיק אגרות החוב מגובות המשכנתא (כולל גידור כלכלי של עסקאות החלפת רבית):

שינוי בשווי ההוגן	שינוי בקצב הפרעונות המוקדמים		
	בנקודות אחוז	בנקודות אחוז	
(8.5)	(0.8)		עלייה של 200 נקודות בסיס
(4.1)	(0.5)		עלייה של 100 נקודות בסיס
3.3	10.5		ירידה של 100 נקודות בסיס
5.0	28.1		ירידה של 200 נקודות בסיס

יתרת הרווחים, ברוטו שטרם מומשו, הכלולה ברווח כולל אחר מצטבר, בגין הפער בין השווי ההוגן של ניירות ערך בתיק הזמין למכירה לבין עלותם המופחתת, ליום 30 בספטמבר 2018, הסתכמה ב-19 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-69 מיליון ש"ח בסוף שנת 2017.

מזומנים ופקדונות בבנקים ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכמו ב-32,835 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-39,186 מיליון ש"ח בסוף שנת 2017, קיטון בשיעור של 16.2%.

פקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכמו ב-113,804 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-113,511 מיליון ש"ח בסוף שנת 2017, גידול בשיעור של 0.3%.

להלן התפלגות תיק פקדונות הציבור לפי מגזרי ההצמדה השונים:

חלק המגזר מסך פקדונות הציבור ליום		יתרה ליום				
31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2018	31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2018	31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2018	
%	%	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	%	במיליוני ש"ח	
76.9	77.9	1,438	87,253	1.6	88,691	מטבעי ישראל
5.3	5.5	152	6,037	2.5	6,189	- לא צמוד
17.4	16.2	(1,304)	19,755	(6.6)	18,451	- צמוד למדד
0.4	0.4	7	466	1.5	473	מטבע חוץ (כולל צמוד למטבע חוץ)
100.0	100.0	293	113,511	0.3	113,804	פריטים לא כספיים
						סך הכל

פקדונות הציבור לפי מגזרי פעילות פיקוחיים:

השינוי לעומת		יתרה ליום			
31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2017	31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2017	30 בספטמבר 2018	
%-ב	%-ב	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
(15.4)	9.4	11,683	9,031	9,879	עסקים גדולים
(7.7)	(0.5)	5,309	4,929	4,902	עסקים בינוניים
9.8	8.0	15,439	15,702	16,951	עסקים קטנים וזעירים
4.3	3.9	46,371	46,538	48,343	משקי בית
(2.9)	(0.2)	8,028	7,810	7,795	בנקאות פרטית
(2.8)	6.4	26,681	24,384	25,934	גופים מוסדיים
0.3	5.0	113,511	108,394	113,804	סך הכל

תיקי ניירות הערך של לקוחות קבוצת הבנק

סך תיקי ניירות הערך של לקוחות קבוצת הבנק ליום 30 בספטמבר 2018 עמד על 331 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-328 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2017 ול-297 מיליארד ש"ח ב-30 בספטמבר 2017.

אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכמו ב-5,155 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-5,249 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2017. קיטון בשיעור של 1.8%.

ביום 15 ביולי 2018, הנפיקה הבינלאומי הראשון הנפקות בע"מ, חברה בת בבעלות מלאה של הבנק, בהנפקה ציבורית, כתבי התחייבות נדחים בעלי מנגנון לספיגת הפסדים, בעג. של 252 מיליון ש"ח בתמורה לסך של 252 מיליון ש"ח. תמורת ההנפקה בגין כתבי ההתחייבות הנדחים הופקדה בבנק. הבנק התחייב לקיים את תנאיהם של כתבי ההתחייבות הנדחים שהונפקו.

הון והלימות ההון

ההון המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ביום 30 בספטמבר 2018 ב-8,096 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-7,756 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2017, גידול בשיעור של 4.4%.
לפרטים בדבר התפתחות הרווח הכולל האחר, ראה פרק התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברוח כולל אחר.

הלימות ההון

יחסי הון מינימאליים

הבנק מיישם את הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 2011-201 בנושא מדידה והלימות הון כפי שעודכנו, על מנת להתאימן להנחיות באזל. היישום היה באופן מדורג בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299 בנושא "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר".
בהתאם לחוזר הפיקוח על הבנקים בדבר יחסי הון מזעריים, נדרש הבנק לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מינימלי של 9% ויחס הון כולל של 12.5% וזאת כתאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא עד 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית.
ליחסי הון מינימליים אלו מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח.
בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי הנדרשים על ידי הפיקוח על הבנקים על בסיס מאוחד, לפני נתוני מועד הדיווח הינם 9.30%- ו-12.80% בהתאמה.

יעדי ההון הפנימיים כפי שנקבעו על ידי הדירקטוריון, ואשר לא יפחתו מאלה הרגולטוריים, הינם כדלקמן:

- במצב עסקים רגיל - יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת מ-9.3% ויחס ההון הכולל לא יפחת מ-12.8%.
- במצב קיצון - יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת מ-6.5% ויחס ההון הכולל לא יפחת מ-9.0%.

הוראות באזל 3

בהתאם להוראות המעבר, ההתאמות הפיקוחיות והניכויים מההון וכן זכויות המיעוט שאינן כשירות להיכלל בהון הפיקוחי ינוכו מההון בהדרגה בשיעור של 20% בכל שנה, החל מיום 1 בינואר 2014 ועד ליום 1 בינואר 2018. מכשירי ההון שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי יוכרו עד לתקרה של 80% ביום 1 בינואר 2014 ובכל שנה עוקבת תופחת תקרה זו ב-10% נוספים עד ליום 1 בינואר 2022. בהתאם לכך, בשנת 2018 שיעור הניכויים מההון הפיקוחי עומד על 100% ותקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי עומדת על 40%.

התייעלות תפעולית

ביום 12 בינואר 2016, הופץ מכתב בנק ישראל בנושא התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל. לפי המכתב, דירקטוריון תאגיד בנקאי יתווה תכנית רב שנתית להתייעלות. תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאי המכתב יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעת התכנית לתקופה של חמש שנים בקו ישר. ביום 16 בספטמבר 2018 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב אשר מאריך את תוקף הנחיות אלו עד ליום 31 בדצמבר 2019.
ביום 17 בנובמבר 2016, אישר דירקטוריון הבנק את עדכון התכנית האסטרטגית של הקבוצה בהיבט מהלכי התייעלות שעלותה הוערכה בכ-207 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס). ללא ההקלה כאמור, יישום מהלכי התייעלות, נכון ליום 30 בספטמבר 2018, היה מביא לקיטון של כ-0.11% ביחסי הלימות ההון.

יישום הוראות

כאמור לעיל, הבנק מיישם את הוראות באזל לפי הוראות בנק ישראל.

במסגרת הנדבך הראשון, הבנק מיישם את הגישה הסטנדרטית לפי הוראות בנק ישראל לסיכונים האשראי, השוק והסיכונים התפעוליים. במסגרת הנדבך השני, הבנק נדרש לקיים תהליך פנימי להערכת נאותות ההון (תהליך ה-ICAAP). תהליך זה נועד להבטיח קיום רמה הולמת של אמצעים הוניים שתתמוך בכלל הסיכונים הגלומים בפעילות הבנק. מסמך ה-ICAAP לנתוני 30 ביוני 2017 הוגש כנדרש לבנק ישראל והבנק נמצא בתהליך הכנה לנתוני 30 ביוני 2018. תשתית תהליך הנאותות ההונית שאושרה בבנק משמשת בסיס לתהליך הפנימי המבוצע בכל אחת מחברות הבנות הבנקאיות בארץ בהתאמות הנדרשות ועל בסיס פרופיל הסיכון הספציפי של כל חברה בת. חברות הבת הבנקאיות בארץ ביצעו את תהליך ה-ICAAP לנתוני ה-31 בדצמבר 2017.

יתרה ליום		
31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2018	
		1. הון לצורך חישוב יחס ההון לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
8,033	8,275	הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
2,749	2,713	הון רובד 2, לאחר ניכויים
10,782	10,988	סך כל ההון הכולל
		2. יתרות משוקללות של נכסי סיכון
70,445	72,599	סיכון אשראי
725	845	סיכונים שוק
6,201	6,207	סיכון תפעולי
77,371	79,651	סך כל היתרות המשוקללות של נכסי סיכון
		3. יחס ההון לרכיבי סיכון
10.38%	10.39%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
13.94%	13.80%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
9.30%	9.30%	יחד הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים
12.80%	12.80%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים

יחס הון עצמי רובד 1 ליום 30 בספטמבר 2018 עמד על 10.39%, בהשוואה ל-10.38% ליום 31 בדצמבר 2017. יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון ליום 30 בספטמבר 2018 עמד על 13.80%, בהשוואה ל-13.94% ליום 31 בדצמבר 2017. ההון הכולל ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכם ב-10,988 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-10,782 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2017. השינוי בבסיס ההון נבע בעיקר מקיטון בסך של 82 מיליון ש"ח במכשירים שהונפקו על ידי הבנק הכשירים להכללה בהון הפיקוחי, מדיבידנד ששולם בסך של 255 מיליון ש"ח ומהפסד כולל אחר בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי שוק בסך של 31 מיליון ש"ח. קיטון זה קווד בחלקו מהרווח לתקופה בסך של 568 מיליון ש"ח ומגידול בסך של 60 מיליון ש"ח ברווח כולל אחר בגין הטבות לעובדים. נכסי הסיכון ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכמו ב-79,651 מיליון ש"ח בהשוואה ל-77,371 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017.

יחס הון כולל ויחס הון עצמי רובד 1 של חברות בת משמעותיות בהתאם להוראות בדבר "מסגרת עבודה למדידה והלימות הון" (באזל):

באחוזים		
31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2018	
		חברות בת משמעותיות
		בנק אוצר החייל בע"מ
11.01%	11.87%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
13.32%	14.34%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
		בנק מסד בע"מ
11.87%	13.10%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
12.95%	14.17%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון

יחס מינוף

הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין 218 של המפקח על הבנקים בנושא יחס המינוף. יחס המינוף מבוסס באחוזים, ומוגדר כיחס בין מדידת ההון למדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון עצמי רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. בהתאם להוראה תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד וזאת לגבי כל תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא עד 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית (וכולל את הבנק). תאגיד בנקאי נדרש לעמוד ביחס מינוף מזערי החל מיום 1 בינואר 2018. יחס המינוף ליום 30 בספטמבר 2018 עומד על 5.63%, בהשוואה ל-5.50% ליום 31 בדצמבר 2017.

מדיניות חלוקת דיבידנד

בהתאם למדיניות חלוקת הדיבידנד שאישר דירקטוריון הבנק (כפי שעודכנה ביום 9 ביוני 2015 וביום 14 באוגוסט 2017), הבנק יחלק כדיבידנד בכל שנה עד 50% מהרווח הנקי השנתי של הבנק הראוי לחלוקה, בכפוף לכך שיחסי ההון לרכיבי סיכון של הבנק לא יפחתו מהיעדים הרגולטוריים ומהיעדים שנקבעו ושייקבעו על ידי דירקטוריון הבנק מעת לעת, בכפוף להוראות הדין ונוהל בנקאי תקין, וככל שלא יתרחשו שינויים לרעה ברווחי הבנק ו/או במצבו העסקי ו/או הכספי ו/או במצב המשק הכללי ו/או בסביבה החוקית. יובהר כי החל משנת 2017, הרווח הנקי השנתי מתייחס לרווח הנקי השנתי של השנה השוטפת.

אין באמור בהחלטה זו כדי לגרוע מסמכות הדירקטוריון לבחון מעת לעת את המדיניות, ולהחליט בכל עת, בהתחשב בשיקולים עסקיים ובהוראות הדין החלות על הבנק, על שינוי המדיניות או שינוי שיעור הדיבידנד שיחולק בגין תקופה מסוימת או להחליט שלא לחלק דיבידנד כלל. מובהר בזאת כי כל חלוקה של דיבידנד תהיה טעונה אישור נפרד של הדירקטוריון, וכפופה לכל המגבלות החלות על הבנק בעניין חלוקת דיבידנד, ותפורסם בהתאם להוראות הדין, בצירוף כל הפרטים הנדרשים על פי דין.

יצוין כי חלוקת דיבידנד על ידי הבנק כפופה, בנוסף להוראות חוק החברות, למגבלות נוספות כמפורט בבור 24.א.ב' לדוחות הכספיים לשנת 2017.

להלן פרטים בדבר הדיבידנד שחולק על ידי הבנק משנת 2016:

יום ההכרזה	יום התשלום	סך הכל דיבידנד ששולם במיליוני ש"ח	דיבידנד למניה בש"ח
17 בנובמבר 2016	5 בדצמבר 2016	200	1.99
15 במרס 2017	2 באפריל 2017	70	0.70
23 במאי 2017	14 ביוני 2017	70	0.70
14 באוגוסט 2017	31 באוגוסט 2017	70	0.70
14 בנובמבר 2017	3 בדצמבר 2017	100	1.00
5 במרס 2018	21 במרס 2018	95	0.95
28 במאי 2018	5 ביוני 2018	60	0.60
14 באוגוסט 2018	2 בספטמבר 2018	100	1.00

לאחר תאריך המאזן, ביום 20 בנובמבר 2018, החליט דירקטוריון הבנק על חלוקת דיבידנד במזומן לבעלי מניות הבנק בסך כולל של 100 מיליון ש"ח. המועד הקובע לעניין תשלום הדיבידנד יחול ביום 29 בנובמבר 2018 ויום התשלום יהיה ביום 9 בדצמבר 2018. סכום הדיבידנד הינו לפני כל מס, לרבות מס במקור שעל הבנק לנכות על פי כל דין.

מגזרי הפעילות הפיקוחיים

הדיווח על מגזרי פעילות הינו בהתאם למתכונת ולסיווגים שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים. דיווח זה שונה במהותו ממגזרי הפעילות המשמשים את הבנק לפי גישת ההנהלה, אשר מפורטים בבאור 11א' לדוחות הכספיים. מגזרי הפעילות הפיקוחיים מדווחים במתכונת האחידה שקבע הפיקוח על הבנקים לכלל המערכת הבנקאית, והם מבוססים על מאפייני הלקוח, כגון: היקף תיק הנכסים - בהתייחס ללקוחות פרטיים, או המחזור העסקי - בהתייחס ללקוחות העסקיים. להגדרות המגזרים הפיקוחיים, ולפרטים בדבר עיקרי ההנחיות, האומדנים ועקרונות הדיווח, ראה באור 11 לדוחות הכספיים. לפירוט בדבר מגזרי הפעילות לפי גישת ההנהלה, ראה באור 11א' לדוחות הכספיים.

להלן תמצית התפתחות תוצאות הפעילות לפי מגזרים:

א. סך ההכנסות *

חלק המגזר מסך ההכנסות 30 בספטמבר		לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר			
2017	2018	השינוי	2017	2018	
ב- %		ב- %	במיליוני ש"ח		
11.8	10.0	(2.7)	110	107	עסקים גדולים
6.3	6.1	10.2	59	65	עסקים בינוניים
23.2	21.9	7.9	216	233	עסקים קטנים וזעירים
42.7	41.2	10.6	397	439	משקי בית
2.3	2.3	14.3	21	24	בנקאות פרטית
5.7	6.0	20.8	53	64	גופים מוסדיים
8.0	12.5	81.1	74	134	ניהול פיננסי
100.0	100.0	14.6	930	1,066	סך הכל

חלק המגזר מסך ההכנסות 30 בספטמבר		לתשעת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר			
2017	2018	השינוי	2017	2018	
ב- %		ב- %	במיליוני ש"ח		
11.7	10.2	(4.8)	330	314	עסקים גדולים
5.8	6.1	15.4	162	187	עסקים בינוניים
23.5	22.5	5.4	661	697	עסקים קטנים וזעירים
41.4	41.4	9.8	1,167	1,281	משקי בית
2.9	2.3	**(13.4)	82	71	בנקאות פרטית
5.8	5.9	12.3	162	182	גופים מוסדיים
8.9	11.6	43.2	250	358	ניהול פיננסי
100.0	100.0	9.8	2,814	3,090	סך הכל

ב. רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק

לתשעת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר		לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר		
2017	2018	2017	2018	
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		
125	91	44	26	עסקים גדולים
33	57	24	15	עסקים בינוניים
100	90	50	32	עסקים קטנים וזעירים
33	48	6	25	משקי בית
20	11	2	1	בנקאות פרטית
35	38	20	16	גופים מוסדיים
174	233	57	97	ניהול פיננסי
520	568	203	212	סך הכל

* כולל הכנסות רבית נטו והכנסות שאינן מרבית.

** הירידה נובעת ממכירת הפעילות של פיבי שוויץ (ראה פרק חברות מוחזקות עיקריות להלן).

ג. יתרות מאזניות ממוצעות*

% מסך כל הנכסים		סך כל הנכסים			
30 בספטמבר		לתשעת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר			
2017	2018	השינוי	2017	2018	
%-ב	%-ב	%-ב	במיליוני ש"ח		
13.8	13.1	(0.8)	17,785	17,634	עסקים גדולים
4.0	4.2	12.2	5,086	5,708	עסקים בינוניים
11.2	11.3	5.7	14,469	15,297	עסקים קטנים וזעירים
31.3	32.1	7.8	40,217	43,349	משקי בית
0.1	-	** (72.4)	185	51	בנקאות פרטית
0.5	0.5	10.9	616	683	גופים מוסדיים
39.1	38.8	4.0	50,337	52,372	ניהול פיננסי
100.0	100.0	5.0	128,695	135,094	סך הכל

% מסך כל ההתחייבויות		סך כל ההתחייבויות			
30 בספטמבר		לתשעת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר			
2017	2018	השינוי	2017	2018	
%-ב	%-ב	%-ב	במיליוני ש"ח		
7.6	7.8	8.5	9,178	9,954	עסקים גדולים
4.4	3.8	(8.1)	5,292	4,865	עסקים בינוניים
13.6	13.4	4.0	16,426	17,076	עסקים קטנים וזעירים
38.3	37.3	2.6	46,201	47,394	משקי בית
6.3	6.1	1.5	7,588	7,700	בנקאות פרטית
18.5	21.0	19.6	22,256	26,610	גופים מוסדיים
11.3	10.6	(1.9)	13,670	13,407	ניהול פיננסי
100.0	100.0	5.3	120,611	127,006	סך הכל

* היתרה הממוצעת של הנכסים וההתחייבויות בכל אחד ממגזרי הלקוחות משקפת את היתרה הממוצעת של האשראי לציבור ופקדונות הציבור בהתאמה.
 ** הירידה נובעת ממכירת הפעילות של פיבי שוויץ (ראה פרק חברות מוחזקות עיקריות להלן).

מגזרים עסקיים - מגזר העסקים הקטנים והזעירים, מגזר העסקים הבינוניים ומגזר העסקים הגדולים

להלן נתונים עיקריים אודות מגזרים עסקיים - עסקים קטנים וזעירים, בינוניים וגדולים - פעילות בישראל

לשלושת החודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר 2017				לשלושת החודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר 2018				
סך הכל	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	סך הכל	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	
במיליוני ש"ח								
254	76	36	142	286	81	45	160	הכנסות רבית, נטו
131	34	23	74	119	26	20	73	הכנסות שאינן מרבית
385	110	59	216	405	107	65	233	סך הכנסות
(3)	3	1	(7)	37	15	7	15	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
216	46	22	148	242	49	30	163	הוצאות תפעוליות ואחרות
118	44	24	50	73	26	15	32	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
37,376	17,451	4,912	15,013	39,341	17,986	5,694	15,661	יתרה ממוצעת של נכסים
38,916	18,176	5,447	15,293	40,477	18,688	5,857	15,932	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
30,544	9,184	5,230	16,130	32,121	9,630	4,861	17,630	יתרה ממוצעת של התחייבויות
29,662	9,031	4,929	15,702	31,732	9,879	4,902	16,951	יתרת פקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

לתשעת החודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר 2017				לתשעת החודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר 2018				
סך הכל	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	סך הכל	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	
במיליוני ש"ח								
765	228	107	430	816	227	127	462	הכנסות רבית, נטו
388	102	55	231	382	87	60	235	הכנסות שאינן מרבית
1,153	330	162	661	1,198	314	187	697	סך הכנסות
59	(9)	34	34	88	23	6	59	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
687	146	75	466	721	146	86	489	הוצאות תפעוליות ואחרות
258	125	33	100	238	91	57	90	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
37,340	17,785	5,086	14,469	38,639	17,634	5,708	15,297	יתרה ממוצעת של נכסים
38,916	18,176	5,447	15,293	40,477	18,688	5,857	15,932	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
30,896	9,178	5,292	16,426	31,895	9,954	4,865	17,076	יתרה ממוצעת של התחייבויות
29,662	9,031	4,929	15,702	31,732	9,879	4,902	16,951	יתרת פקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

שינויים עיקריים בתוצאות הפעילות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018, בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד

סך כל הכנסות הרבית, נטו הסתכמו ב-816 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-765 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 6.7%, אשר נבע מגידול בהיקפי הפעילות.

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו ב-721 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-687 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 4.9%, המוסבר בעיקר מגידול בהוצאות שכר הנובע מהפרשה למענקים לעובדים בגין תכניות פרישה מוקדמת ומחלק המגזר בהוצאות בגין מיזוג אוצר החייל עם ולתוך הבנק. בניטרול הוצאות אלו, סך ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו ב-677 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-687 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, ירידה בשיעור של 1.4%.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של המגזרים העסקיים הסתכמו ב-238 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-258 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 7.8%. הקיטון ברווח מוסבר מגידול בהוצאות בגין הפסדי אשראי שהסתכמו ב-88 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-59 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד ומגידול בהוצאות תפעוליות ואחרות כמוסבר לעיל.

האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכמו ב-40,477 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-38,916 מיליון ש"ח ביום 30 בספטמבר 2017, גידול בשיעור של 4.0%.

פקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכמו ב-31,732 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-29,662 מיליון ש"ח ביום 30 בספטמבר 2017, גידול בשיעור של 7.0%.

אנשים פרטיים - משקי בית ובנקאות פרטית

להלן נתונים עיקריים אודות אנשים פרטיים - משקי בית ובנקאות פרטית - פעילות בישראל

לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017			לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018			
סך הכל	בנקאות פרטית	משקי בית	סך הכל	בנקאות פרטית	משקי בית	
						במיליוני ש"ח
261	6	255	301	8	293	הכנסות רבית, נטו
157	15	142	162	16	146	הכנסות שאינן מרבית
418	21	397	463	24	439	סך הכנסות
25	-	25	12	-	12	הוצאות בגין הפסדי אשראי
373	13	360	401	22	379	הוצאות תפעוליות ואחרות
12	6	6	26	1	25	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
40,900	47	40,853	44,346	49	44,297	יתרה ממוצעת של נכסים
41,838	49	41,789	44,917	51	44,866	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
54,503	7,616	46,887	55,948	7,666	48,282	יתרה ממוצעת של התחייבויות
54,348	7,810	46,538	56,138	7,795	48,343	יתרת פקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

לתשעת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017			לתשעת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018			
סך הכל	בנקאות פרטית	משקי בית	סך הכל	בנקאות פרטית	משקי בית	
						במיליוני ש"ח
763	18	745	871	24	847	הכנסות רבית, נטו
465	43	422	481	47	434	הכנסות שאינן מרבית
1,228	61	1,167	1,352	71	1,281	סך הכנסות
49	-	49	42	-	42	הוצאות בגין הפסדי אשראי
1,089	40	1,049	1,193	53	1,140	הוצאות תפעוליות ואחרות
46	13	33	59	11	48	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
40,264	47	40,217	43,400	51	43,349	יתרה ממוצעת של נכסים
41,838	49	41,789	44,917	51	44,866	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
53,789	7,588	46,201	55,094	7,700	47,394	יתרה ממוצעת של התחייבויות
54,348	7,810	46,538	56,138	7,795	48,343	יתרת פקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

שינויים עיקריים בתוצאות הפעילות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018, בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד

סך כל הכנסות הרבית, נטו הסתכמו ב-871 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-763 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 14.2% הנובע מגידול בהיקפי הפעילות.

ההכנסות שאינן מרבית הסתכמו ב-481 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-465 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 3.4% הנובע בעיקר מגידול בפעילות בשוק ההון.

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו ב-1,193 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,089 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 9.6%, המוסבר בעיקר מגידול בהוצאות שכר הנובע מהפרשה למענקים לעובדים בגין תכניות פרישה מוקדמת ומחלק המגזר בהוצאות בגין מיזוג אוצר החייל עם ולתוך הבנק. בניטרול הוצאות אלו, סך ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו ב-1,099 מיליון ש"ח, גידול בשיעור של 0.9%, בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק במגזר האנשים הפרטיים, הכולל את מגזר משקי הבית והבנקאות הפרטית הסתכם ב-59 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-46 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכם ב-44,917 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-41,838 מיליון ש"ח ביום 30 בספטמבר 2017, גידול בשיעור של 7.4%.

פקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכמו ב-56,138 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-54,348 מיליון ש"ח ביום 30 בספטמבר 2017, גידול בשיעור של 3.3%.

מגזר ניהול פיננסי

סך כל ההכנסות המשויכות למגזר זה הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-358 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-250 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח הנקי במגזר הניהול הפיננסי הסתכם ב-233 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-174 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול ברווח הנקי, מוסבר בעיקר מגידול ברווח הון ממכירת בנינים וציוד שהסתכם ב-68 מיליון ש"ח, ברוטו לפני השפעת המס, בהשוואה ל-41 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, וברווח ממכירת מניות הבורסה שהסתכם ב-77 מיליון ש"ח, ברוטו לפני השפעת המס. מנגד, הירידה ברווחי כאל, גידול בהוצאות המיוחסות למגזר זה והכנסות מסים בגין שנים קודמות בתקופה המקבילה אשתקד, מיתנו את הגידול האמור.

חברות מוחזקות עיקריות

השקעת הבנק בחברות המוחזקות בישראל ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכמה ב-2,666 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,458 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2017, גידול בשיעור של 8.5%.

חלקו של הבנק ברווח הנקי של החברות המוחזקות בארץ הסתכם ב-139 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-111 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

בנק אוצר החייל בע"מ (להלן - "אוצר החייל") - בו מחזיק הבנק 100.0% מהון המניות ומזכויות ההצבעה הינו בנק מסחרי הפועל באמצעות 46 סניפים ושלוחות.

השקעת הבנק באוצר החייל ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכמה ב-1,359 מיליון ש"ח. סך המאזן של אוצר החייל ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכם ב-22,441 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-21,274 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2017, גידול בשיעור של 5.5%. סך כל ההון של אוצר החייל ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכם ב-1,359 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,291 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2017, גידול בשיעור של 5.3%.

הרווח הנקי של אוצר החייל הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-63.6 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-52.3 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 21.6%. בניטרול רווח בסך של 33 מיליון ש"ח ממכירת זכויות אוצר החייל בבניין בו פועלת הנהלת החברה והוצאות בגין מיזוג אוצר החייל עם ולתוך הבנק, חל גידול בשיעור של 59.8%. הגידול ברווח הנקי מוסבר מעלייה בהכנסות רבית, הנובע מגידול בהיקף הפעילות, קיטון בהוצאות בגין הפסדי אשראי וקיטון בהוצאות בגין משכורות והוצאות נלוות, המשקף ירידה במספר העובדים. תשואת הרווח הנקי עמדה על 6.4%, בהשוואה ל-5.7% בתקופה המקבילה אשתקד.

יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון עומד על 14.34%, בהשוואה ל-13.32% בסוף שנת 2017. יחס הון עצמי רובד 1 עומד על 11.87%, בהשוואה ל-11.01% בסוף שנת 2017.

במסגרת תהליך ה-ICAAP לנתוני ה-31 בדצמבר 2017, נקבעו על ידי דירקטוריון אוצר החייל יעדי ההון המינימליים כדלקמן: יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת משיעור של 9.3% ויחס ההון הכולל לא יפחת מן הדרישה הרגולטורית בשיעור של 12.53%.

ביום 14 בינואר 2018 הציע הבנק לכלל בעלי המניות החיצוניים באוצר החייל, כולל חבר משרתי הקבע והגימלאים בע"מ (להלן - "חבר") לרכוש את מניותיהם באוצר החייל, על סוגיהן השונים, במסגרת הליך לפי סעיף 341 לחוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן - "חוק החברות"), וזאת במחיר כולל של כ-340 מיליון ש"ח, התואם את מחיר המימוש שהיה קבוע בתנאי אופצית המכר (PUT) שנתן הבנק לחבר על פי הסדרים משנת 2006, שעודכנו מעת לעת (להלן - "אופצית חבר").

במסגרת התהליך, הושלמה ביום 16 בינואר 2018 רכישת החזקות חבר על ידי הבנק ובעקבותיה פקעה אופצית חבר וביום 22 באפריל 2018 הושלמה רכישת מניותיהם של כלל בעלי מניות המיעוט באוצר החייל על ידי הבנק בהתאם להוראות סעיף 341 לחוק החברות, על פי המועדים והתנאים הקבועים בו ובעקבותיה הבנק מחזיק ב-100% מזכויות ההצבעה והזכויות בהון באוצר החייל.

ביום 20 בספטמבר 2018 נחתם הסכם מיזוג, על פיו אוצר החייל ימוזג עם ולתוך הבנק. לפרטים בדבר המיזוג הצפוי ראה באור 16 בדוחות הכספיים וכן דיווח מיידי של הבנק מיום 20 בספטמבר 2018 מספר אסמכתא 01-2018-85198, שהאמור בו מובא כאן על דרך ההפנייה. לפרטים בדבר יחסי העבודה באוצר החייל ראה "מערכת יחסי העבודה" בפרק ממשל תאגידי.

בנק מסד בע"מ (להלן - "מסד") - בו מחזיק הבנק 51.0% מהון המניות ומזכויות ההצבעה, הינו בנק מסחרי הפועל באמצעות 22 סניפים ושלוחות. השקעת הבנק במסד ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכמה ב-327 מיליון ש"ח. סך המאזן של מסד ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכם ב-8,105 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-7,733 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2017, גידול בשיעור של 4.8%. סך כל ההון של מסד ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכם ב-640 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-592 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2017, גידול בשיעור של 8.1%.

הרווח הנקי של מסד הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-50.7 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-39.7 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 27.7%. השינוי ברווח מוסבר בעיקר מגידול בהכנסות רבית הנובע בעיקר מעלייה בהיקף האשראי לציבור. חלק הבנק בתוצאות הפעילות של מסד, בניכוי הפחתת עודף עלות הרכישה הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-23.7 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-13.7 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

תשואת הרווח הנקי עמדה על 11.2%, בהשוואה ל-9.2% בתקופה המקבילה אשתקד. יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון עומד על 14.17% בהשוואה ל-12.95% בסוף שנת 2017. יחס הון עצמי רובד 1 עומד על 13.10%, בהשוואה ל-11.87% בסוף שנת 2017.

במסגרת תהליך ה-ICAAP לנתוני ה-31 בדצמבר 2017 נקבעו על ידי דירקטוריון מסד יעדי ההון המינימליים כדלקמן: יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת משיעור של 10.5% עד ליום 31 בדצמבר 2020, ויחס ההון הכולל לא יפחת מ-12.65% עד ליום 31 בדצמבר 2020.

חברת כרטיסי אשראי לישראל בע"מ (להלן - "כאל") - הבנק מחזיק 28.2% בהון ו-21.0% בזכויות ההצבעה בכאל.

כאל עוסקת בשיווק ובתפעול של הנפקת כרטיסי אשראי וסליקת עסקאות בכרטיסי אשראי של המותג הבינלאומי "ויזה", משווקת ומפעילה את מערך כרטיסי אשראי של "דיינרס" באופן בלעדי בישראל ומשווקת באופן מצומצם בלבד גם כרטיסי אשראי של "מסטרקארד".

השקעת הבנק בכאל ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכמה ב-596 מיליון ש"ח.

יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון עמד על 16.2%, בהשוואה ל-15.6% בסוף שנת 2017.

חלק הבנק ברווחי כאל, לפני השפעת המס, הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-32.1 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-43.1 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 25.5%.

הקיטון ברווח מוסבר מיישומו של הסכם ההנפקה המשותפת של כאל ושופרסל בע"מ, ובפרט מגידול מהותי בהוצאות השיווק הכרוכות בהרכשת הלקוחות, בהוצאות התפעול הנלוות להן ובהוצאות הפסדי אשראי בגין הפרשה קבוצתית. הוצאות אלה נבעו בעיקר מגיוס של מאות אלפי כרטיסי אשראי המשתייכים למועדון הלקוחות המשותף לכאל ולשופרסל, בתשעת החודשים הראשונים של השנה.

ראה באור 9 באשר לבקשות לאישור תובענות ייצוגיות כנגד כאל, בקשה שהסתיימה בהסדר פשרה, לאישור תביעה נגזרת כנגד נושאי משרה ובעלי תפקיד בתקופה הרלוונטית, ובנושא שומות שהוציא מנהל מס ערך מוסף לכאל.

פיבי שוויץ - ביום 19 בדצמבר 2016 חתמה פיבי שוויץ בע"מ, חברת בת של הבנק (להלן - "השלוחה") על הסכם למכירת פעילותה לצד שלישי (להלן - "ההסכם"). ביום 2 ביוני 2017 הועברה לרוכש, על פי ההסכם, פעילות השלוחה (שכללה את מרבית נכסי לקוחות השלוחה), כנגד תשלום ששולם לשלוחה על חשבון התמורה הכוללת, שנקבעה בהסכם. ביום 4 במרס 2018 הושלמה חתימת הצדדים על תיקון להסכם, לפיו תעמוד התמורה בגין מכירת פעילות השלוחה על סך כולל וסופי של כ-4.6 מיליון פרנק שוויצרי. כמו כן, על פי התיקון בוטלו חלק מההתחייבויות לשיפוי שניתנו בהסכם. יתרת התמורה שנכללה ברבעון הראשון של השנה במסגרת ההכנסות האחרות, הסתכמה ב-3 מיליון ש"ח.

ביום 14 במרס 2018 הושלמה מכירת נכס הנדל"ן, שהיה בבעלות השלוחה. הרווח מהמכירה הסתכם ב-19 מיליון ש"ח, ברטו לפני השפעת המס.

השלוחה סיימה את כל פעילותה הבנקאית וביום 28 בפברואר 2018 השיבה את רישיון הבנק שלה לרשויות הפיקוח בשוויץ והבנק פועל כעת לפירוקה. עם השבת רישיון הבנק של השלוחה, הבנק ערב להתחייבויותיה במסגרת ההסכם ובא במקומה בקשר עם התחייבויותיה על פי ההסכם ועדכנו האמור לעיל.

סקירת הסיכונים

35	תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם
37	סיכון אשראי
47	סיכון שוק
61	סיכון נדילת
61	סיכונים אחרים

סקירת הסיכונים

פרק זה נכתב בפירוט רב בדוחות הכספיים לשנת 2017. על כן, יש לקרוא את הפרק יחד עם פרק סקירת הסיכונים שפורסם בדוחות הכספיים לשנת 2017. מידע נוסף על הסיכונים ניתן למצוא בדוח על הסיכונים ובגילויים פיקוחיים נוספים באתר האינטרנט של הבנק.

כללי

- א. פעילותה של הקבוצה מלווה בחשיפה לסיכונים, כשהעיקריים בהם הינם: סיכוני האשראי, לרבות ריכוזיות (ענפי משק ולווים), סיכוני שוק, כאשר העיקרי בהם הינו סיכון הרבית, סיכוני נזילות, סיכונים תפעוליים, סיכוני ציות והלבנת הון, סיכון אסטרטגיה, סיכון משפטי וסיכון מוניטין. כל הסיכונים העיקריים מנוהלים על ידי חברי הנהלה או בעלי תפקידים בכירים. בגין סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכונים תפעוליים, קיימת דרישה רגולטורית להלימות הון במסגרת הוראות נדבך 1 של באזל. במסגרת תהליך ה-ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) הקבוצה מבצעת תהליך מעמיק של זיהוי מוקדי סיכון נוספים ואתגור מוקדי הסיכון המזוהים במסגרת הנדבך הראשון. במידת הצורך מתבצעת הקצאת הון משלימה בגין סיכוני נדבך 1 והקצאת הון נוספת בגין יתר הסיכונים ותתי הסיכונים.
- ב. מדיניות ניהול הסיכונים של הקבוצה מכוונת להשגת היעדים האסטרטגיים שנקבעו, תוך טיפוח התמחויות בקבוצה, ניצול היתרונות למגוון וגודל, תוך שמירה על רמות הסיכון שאושרו ועל קיומם של מנגנוני ניהול, בקרה, ביקורת ודיווח נאותים.
- ג. תפיסת הסיכון הכוללת של הקבוצה עולה בקנה אחד עם המסגרת הרגולטורית שנקבעה על ידי המפקח על הבנקים ועל העקרונות המנחים (ה-Sound Practices) של וועדת באזל, המושתתת על העיקרון, כי לכל פעילות בנקאית הטומנת בחובה סיכון יוגדרו ויאופיינו: מדיניות ותיאבון סיכון, מגבלות לתחילת והגדרת היקף החשיפה, מעגלי בקרה וביקורת, מערכי דיווח ומנגנון לכימות הרווח, מדידתו ודיווח עליו על פי אמות מידה מקובלות.
- ד. ניהול הסיכונים ובקרתם מתבצעים בקבוצה באמצעות תשתית נאותה של מנגנוני שליטה, פיקוח, בקרה וביקורת, ומיושמים באמצעות שלושה קווי הגנה: קו ההגנה הראשון שמקיימים האחראים על יצירת הסיכון וניהולו, לרבות המערך המשפטי וחסיתב החשבונאי הראשי בתחומים הרלוונטיים, קו ההגנה השני שמקיימות יחידות הבקרה הבלתי תלויות בחטיבות לניהול סיכונים והחשבונאי הראשי והמערך המשפטי וקו ההגנה השלישי שמקיימים מערך הביקורת הפנימית והחיצונית.
- ה. מנהל הסיכונים הראשי, רו"ח בנצי אדירי, חבר הנהלה ונושא באחריות לפונקציית ניהול הסיכונים ולמסגרת ניהול הסיכונים המקיפה לרוחב הארגון כולו.
- ו. האחראים על ניהול הסיכונים הינם:
 - רו"ח אילן בצרי, ראש החטיבה העסקית, משמש כמנהל סיכוני האשראי.
 - מר אבי שטרנשוס, ראש המערך הפיננסי, משמש כמנהל הסיכונים הפיננסיים.
 - מר יעקב קונורטוב משמש כמנהל סיכוני ציות במסגרת תפקידו כקצין הציות הראשי ובכלל זה, בין היתר, מנהל סיכוני איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרוו, איכפה פנימית בדיני ניירות ערך וסיכונים חוצי גבולות. כמו כן, מונה כ-Responsible officer הממונה על יישום הוראות ה-FATCA והסכם ה-QI.
 - מר יוסי לוי, ראש חטיבת משאבים, משמש כמנהל הסיכון האסטרטגי.
 - מר רון גריסרו, מנכ"ל מתף - מיחשוב ותפעול פיננסי בע"מ משמש כמנהל סיכוני זז.
 - מר יהושע פלג, מנהל הגנת הסייבר ואבטחת מידע, משמש כמנהל סיכוני הסייבר.
 - עו"ד חביבה דהן, מנהלת מערך הייעוץ המשפטי, משמשת כמנהלת הסיכונים המשפטיים.
 - רו"ח נחמן ניצן, ראש חטיבת החשבונאי הראשי, משמש כמנהל סיכון המוניטין.
- ז. רו"ח בנצי אדירי, ראש החטיבה לניהול סיכונים, משמש כמנהל הסיכונים התפעוליים, כממונה על האכיפה הפנימית בניירות ערך וכמנהל ההמשכיות העסקית. בנוסף, מנהל הגנת הסייבר כפוף אליו מקצועית.
- ח. סיכונים נוספים כדוגמת סיכוני רגולציה וחקיקה מנוהלים ומפוקחים אף הם כחלק מהניהול העסקי הכולל ועל ידי חברי הנהלה וראשי המערכים בתחומים הנתונים לאחריותם.
- ט. ניהול הסיכונים מתבצע בכל חברה בת בנקאית בקבוצה בנפרד, על פי מדיניות שנקבעה בדירקטוריון החברה הבת המתבססת על מדיניות הקבוצה, ועל בסיס מתודולוגיית ניהול סיכון קבוצתית תוך שימת לב לאופי המיוחד של הפעילות בכל חברה בת. בכל חברה בת בנקאית מכהן מנהל סיכונים ראשי שכפוף למנכ"ל החברה הבת ומונחה מקצועית על ידי מנהל הסיכונים הראשי של הבנק.
- י. מידי רבעון נכתב מסמך סיכונים על ידי החטיבה לניהול סיכונים, שהינה בלתי תלויה ביחידות נוטלות הסיכון. המסמך מוצג בפני הנהלת הבנק, הוועדה לניהול סיכונים ודירקטוריון הבנק.

י. במסגרת מסמך הסיכונים מוצגים כלל הסיכונים, שאליהם חשופה קבוצת הבנק במסגרת פעולותיה, תוך פירוט הממצאים ברמת הסיכון הספציפי וכן תוצאות תרחישי הקיצון שבוצעו.

במסמך מוצגת סקירת מנהל הסיכונים הראשי על מצב ניהול הסיכונים בקבוצה ועל אפקטיביות ואיכות ניהול הסיכונים. כמו כן, נסקרות בו עמידה בתיאבון הסיכון ביחס לסיכונים השונים והערכות הסיכון וכן טיפול החטיבה בתהליכים מרכזיים בסוגי הסיכונים השונים ופעולות מיוחדות, שננקטו על ידי החטיבה ברבעון הרלוונטי.

יא. הבנק גיבש מתווה תרחישי קיצון לבחינת הנאותות ההונית, במסגרתו נבחנת התממשות כלל הסיכונים המהותיים והשפעתם על בסיס ההון ויחס ההון לרכיבי סיכון. תרחישי הקיצון הינם צופי פני עתיד ומשמשים ככלי נוסף לניהול הסיכונים ולאנדיקציה באשר להון שיידרש לספיגת הפסדים במקרה של זעזועים גדולים. חשיבות תרחישי הקיצון באה לידי ביטוי גם בתהליכי תכנון ההון.

לתיאור תיאבון הסיכון והעקרונות לניהול הסיכונים ראה התייחסות במסגרת תיאור הסיכונים העיקריים שפורסם בדוחות הכספיים לשנת 2017.

למידע המפורט על סיכונים הניתן בהתאם לדרישות הגילוי של נדבך 3 ומידע נוסף על סיכונים - ראה בדוח על הסיכונים ובגילויים פיקוחיים נוספים באתר האינטרנט של הבנק.

סיכון אשראי

חשיפות משמעותיות לקבוצות לווים

ליום 30 בספטמבר 2018, אין קבוצת לווים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד, לאחר הפחתת הניכויים המותרים לפי סעיף 5 להוראה 313, עולה על 15% מהון הבנק, המחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין בדבר מדידה והלימות ההון.

איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי

סך סיכון האשראי הבעייתי למרכיבי השונים, הכולל רכיבים חוץ מאזניים ליום 30 בספטמבר 2018, הסתכם ב-1,793 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,642 מיליון ש"ח בסוף שנת 2017, גידול בשיעור של 9.2%.

יחס סיכון האשראי הבעייתי לסיכון האשראי הכולל בגין הציבור בקבוצה ליום 30 בספטמבר 2018, עמד על 1.5%, בהשוואה ל-1.4% בסוף שנת 2017. 20.6% מסיכון האשראי הבעייתי בקבוצה משוייכים לענף התעשייה, 13.3% לענף הנדל"ן, 21.9% לענף המסחר ו-31.5% לענף הלקוחות הפרטיים, לרבות הלוואות לדיור. יחס סיכון האשראי הבעייתי המאזני לסך האשראי לציבור עומד על 1.8%, בדומה לסוף שנת 2017.

למידע נוסף בדבר איכות האשראי ראה באור 12.ב.1 (1) לדוחות הכספיים.

1. סיכון אשראי בעייתי

31 בדצמבר 2017			30 בספטמבר 2017			30 בספטמבר 2018			
סך הכל	חוץ מאזני	מאזני	סך הכל	חוץ מאזני	מאזני	סך הכל	חוץ מאזני	מאזני	
665	118	547	704	130	574	601	97	504	סיכון אשראי פגום
162	5	157	195	6	189	162	5	157	סיכון אשראי נחות
815	70	745	908	98	810	1,030	113	917	סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת
1,642	193	1,449	1,807	234	1,573	1,793	215	1,578	סך סיכון אשראי בעייתי
205	-	205	199	-	199	232	-	232	מזה: חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 ימים או יותר

31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2017	30 בספטמבר 2018	
			במיליוני ש"ח
493	520	450	2. נכסים שאינם מבצעים חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות רבית
49	49	50	3. נכסים פגומים מבצעים חובות פגומים בארגון מחדש של חוב בעייתי שצוברים הכנסות רבית
5	5	4	אגרות חוב פגומות שצוברות הכנסות רבית
54	54	54	סך הכל נכסים פגומים מבצעים

לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר 2017	לתשעת החודשים שנתיימו ביום 30 בספטמבר 2017	לתשעת החודשים שנתיימו ביום 30 בספטמבר 2018	לשלושת החודשים שנתיימו ביום 30 בספטמבר 2017	לשלושת החודשים שנתיימו ביום 30 בספטמבר 2018	
					במיליוני ש"ח
577	577	542	752	521	4. שינויים בחובות פגומים יתרת חובות פגומים לתחילת התקופה
*551	*487	171	101	42	סיווגים חדשים
(41)	(33)	(8)	-	-	ביטול סיווגים
*(406)	*(376)	(118)	*(276)	(32)	גביית חובות
(139)	(86)	(87)	(8)	(31)	מחיקות חשבונאיות
542	569	500	569	500	יתרת חובות פגומים לסוף התקופה

* מזה: בגין חוב אחד בסך של כ-227 מיליון ש"ח, אשר סווג בשנת 2017 כחוב פגום בארגון מחדש ונגבה לאחר מכן.

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתשעת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר		
	2017	2018	
0.92%	0.95%	0.85%	5. מדדי סיכון שיעור חובות פגומים או בפיגור של 90 יום או יותר מיתרת האשראי לציבור מזה:
0.67%	0.70%	0.58%	שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת האשראי לציבור
0.25%	0.25%	0.27%	שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום בפיגור של 90 יום או יותר מיתרת האשראי לציבור
1.42%	1.58%	1.49%	שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון האשראי הכולל בגין הציבור
0.15%	0.16%	0.21%	שיעור הוצאה בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור*
0.18%	0.16%	0.12%	שיעור המחיקות, נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור*
1.03%	1.05%	1.02%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור
154.6%	150.3%	176.6%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור פגום
108.5%	107.8%	120.6%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור פגום בתוספת יתרת אשראי לציבור בפיגור של 90 יום או יותר
16.7%	15.1%	11.9%	שיעור המחיקות, נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור*

* על בסיס שנתי.

הירידה בשיעור יתרת האשראי הפגום מיתרת האשראי לציבור נובעת בעיקר מקיטון ביתרת האשראי הפגום עקב פרעונות וכן עקב מחיקות חשבונאיות.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק
(במיליוני ש"ח)

30 בספטמבר 2018									
חובות (2) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) (3)							סיכון אשראי כולל (4)		
הפסדי אשראי (4)									
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	פגום	בעייתי (6)	מזה: חובות (2)	סך הכל	בעייתי (6)	דירוג ביצוע אשראי (5)	סך הכל
פעילות לווים בישראל									
ציבור - מסחר									
6	1	1	4	12	485	583	12	546	588
-	-	-	-	-	73	363	-	418	421
167	-	27	136	370	7,521	9,965	370	9,457	10,142
86	(1)	9	63	140	4,603	10,699	140	10,407	10,776
22	1	-	82	99	5,117	5,465	99	5,245	5,616
7	-	1	4	6	749	977	6	1,114	1,169
187	30	38	123	392	6,900	8,066	392	7,350	8,168
12	2	3	10	24	838	972	24	902	996
14	1	1	11	28	852	1,034	32	1,027	1,131
9	2	(1)	16	21	1,243	2,147	21	2,074	2,252
24	-	-	2	17	8,440	9,981	17	13,181	13,253
19	3	8	19	40	1,830	2,609	40	2,447	2,643
14	1	4	24	68	2,264	2,818	68	2,678	2,836
567	40	91	494	1,217	40,915	55,679	1,221	56,846	59,991
118	1	4	7	199	24,033	25,145	199	24,582	25,145
263	40	38	88	365	20,582	32,966	365	31,418	32,989
948	81	133	589	1,781	85,530	113,790	1,785	112,846	118,125
-	-	-	-	-	671	671	-	920	920
-	-	-	-	-	672	684	-	8,793	8,793
948	81	133	589	1,781	86,873	115,145	1,785	122,559	127,838
פעילות לווים בחו"ל									
3	(3)	(3)	8	8	837	843	8	2,257	2,265
-	-	-	-	-	1,226	1,226	-	2,202	2,202
-	-	-	-	-	-	-	-	1,936	1,936
3	(3)	(3)	8	8	2,063	2,069	8	6,395	6,403
951	78	130	597	1,789	86,367	114,633	1,793	115,103	120,390
-	-	-	-	-	1,897	1,897	-	3,122	3,122
-	-	-	-	-	672	684	-	10,729	10,729
951	78	130	597	1,789	88,936	117,214	1,793	128,954	134,241

הערות בעמוד 41.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק (המשך)
(במיליוני ש"ח)

*30 בספטמבר 2017										
(2) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) (3)							סיכון אשראי כולל (1)			
הפסדי אשראי (4)										
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	פגום	בעייתי (6)	מזה: חובות (2)	סך הכל	בעייתי (6)	דירוג ביצוע אשראי (5)	סך הכל	
										פעילות לווים בישראל
ציבור - מסחר										
6	-	(4)	5	12	429	527	12	482	530	חקלאות
-	-	-	-	-	58	70	-	152	152	כרייה וחציבה
148	16	18	163	363	7,767	9,901	363	9,490	10,162	תעשייה
79	(2)	(13)	63	110	3,934	9,399	111	9,058	9,450	בינוי ונדל"ן - בינוי (7)
23	(5)	(5)	94	105	4,778	5,195	105	5,079	5,292	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
7	-	2	5	8	711	916	8	1,043	1,118	אספקת חשמל ומים
190	50	57	191	432	7,126	8,142	432	7,350	8,246	מסחר
12	10	3	9	29	771	911	29	822	927	בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל
15	2	3	10	43	769	944	48	944	1,046	תחבורה ואחסנה
10	(4)	(7)	17	35	1,176	1,960	35	1,976	2,052	מידע ותקשורת
28	1	(2)	1	28	7,757	9,179	28	12,439	12,583	שירותים פיננסיים
14	3	4	10	36	1,752	2,501	36	2,348	2,541	שירותים עסקיים אחרים
11	(1)	-	22	57	1,855	2,359	57	2,269	2,407	שירותים ציבוריים וקהילתיים
543	70	56	590	1,258	38,883	52,004	1,264	53,452	56,506	סך הכל מסחרי (8)
115	1	1	15	173	22,573	23,703	173	23,175	23,703	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
259	30	44	86	362	18,983	30,270	362	28,704	30,295	אנשים פרטיים - אחר
917	101	101	691	1,793	80,439	105,977	1,799	105,331	110,504	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
-	-	-	-	-	573	573	-	895	895	בנקים בישראל
-	-	-	-	-	652	660	-	7,870	7,870	ממשלת ישראל
917	101	101	691	1,793	81,664	107,210	1,799	114,096	119,269	סך הכל פעילות בישראל
פעילות לווים בחו"ל										
2	(6)	(5)	8	8	652	665	8	1,896	1,904	סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל
-	-	-	-	-	1,116	1,116	-	2,367	2,367	בנקים בחו"ל
-	-	-	-	-	-	-	-	1,518	1,518	ממשלות בחו"ל
2	(6)	(5)	8	8	1,768	1,781	8	5,781	5,789	סך הכל פעילות בחו"ל
919	95	96	699	1,801	81,091	106,642	1,807	107,227	112,408	סך הכל ציבור
-	-	-	-	-	1,689	1,689	-	3,262	3,262	סך הכל בנקים
-	-	-	-	-	652	660	-	9,388	9,388	סך הכל ממשלות
919	95	96	699	1,801	83,432	108,991	1,807	119,877	125,058	סך הכל

* סווג מחדש.

הערות בעמוד 41.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק (המשך)
(במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2017*									
חובות (2) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) (3)					סיכון אשראי כולל (4)				
הפסדי אשראי (4)									
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	פגום	בעייתי (6)	מזה: חובות (2)	סך הכל	בעייתי (6)	דירוג ביצוע אשראי (5)	סך הכל
פעילות לווים בישראל									
ציבור - מסחר									
5	(1)	(5)	6	11	467	568	11	524	574
-	-	-	-	-	54	69	-	148	148
140	16	10	153	319	7,192	9,667	319	9,230	9,913
75	(8)	(24)	66	89	3,935	9,277	90	8,969	9,337
23	(6)	(6)	90	97	4,818	5,214	97	5,060	5,312
6	1	2	4	5	713	912	5	1,060	1,123
181	86	85	170	377	6,604	7,765	377	7,043	7,872
12	12	5	9	24	815	941	24	861	957
14	4	4	10	31	811	980	36	981	1,080
12	(5)	(7)	17	38	1,197	2,017	38	1,937	2,124
25	-	(5)	1	18	8,020	9,563	18	13,242	13,417
14	1	3	11	33	1,704	2,426	33	2,253	2,458
10	1	-	19	56	1,869	2,466	56	2,347	2,486
517	101	62	556	1,098	38,199	51,865	1,104	53,655	56,801
115	1	1	7	172	22,848	24,046	172	23,524	24,046
265	43	63	89	358	19,432	30,728	358	29,155	30,753
897	145	126	652	1,628	80,479	106,639	1,634	106,334	111,600
-	-	-	-	-	1,305	1,305	-	1,585	1,585
-	-	-	-	-	675	677	-	7,093	7,093
897	145	126	652	1,628	82,459	108,621	1,634	115,012	120,278
פעילות לווים בחו"ל									
2	(5)	(5)	8	8	737	753	8	2,075	2,084
-	-	-	-	-	1,320	1,320	-	2,319	2,319
-	-	-	-	-	-	-	-	1,932	1,932
2	(5)	(5)	8	8	2,057	2,073	8	6,326	6,335
899	140	121	660	1,636	81,216	107,392	1,642	108,409	113,684
-	-	-	-	-	2,625	2,625	-	3,904	3,904
-	-	-	-	-	675	677	-	9,025	9,025
899	140	121	660	1,636	84,516	110,694	1,642	121,338	126,613

* סווג מחדש.

הערות:

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בסך 88,936 מיליון ש"ח, 11,640 מיליון ש"ח, 904 מיליון ש"ח, 1,009 מיליון ש"ח ו-31,752 מיליון ש"ח, בהתאמה (30.9.17 - 83,432 מיליון ש"ח, 10,428 מיליון ש"ח, 895 מיליון ש"ח, 1,203 מיליון ש"ח ו-29,100 מיליון ש"ח, בהתאמה. 31.12.17 - 84,516 מיליון ש"ח, 10,042 מיליון ש"ח, 813 מיליון ש"ח, 1,342 מיליון ש"ח ו-29,900 מיליון ש"ח, בהתאמה).
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אגרות חוב וניירות ערך שנשאלו.
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- (5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (6) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (7) כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 302 מיליון ש"ח וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 129 מיליון ש"ח בגין הלוואות לדיור שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה (30.9.17 - 282 מיליון ש"ח ו-414 מיליון ש"ח, בהתאמה. 31.12.17 - 293 מיליון ש"ח ו-225 מיליון ש"ח, בהתאמה).
- (8) יתרת החובות המסחריים כוללת הלוואות לדיור בסך 2,826 מיליון ש"ח, המשולבות במערך העסקאות והבטחונות של עסקי לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה (30.9.17 - 2,446 מיליון ש"ח, 31.12.17 - 2,500 מיליון ש"ח).

ניהול סיכוני אשראי צד נגדי

חשיפת האשראי הנוכחית לצדדים נגדיים שהינם מוסדות פיננסיים זרים

רוב חשיפת האשראי של קבוצת הבנק כלפי מוסדות פיננסיים זרים הינה כלפי בנקים, כאשר מרבית החשיפה הינה כלפי המערכת הבנקאית במערב אירופה ובצפון אמריקה. החשיפה למוסדות פיננסיים אחרים זניחה.

חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים⁽¹⁾ על בסיס מאוחד

31 בדצמבר 2017			30 בספטמבר 2018			דירוג אשראי חיצוני
סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	
		במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח	
745	3	742	707	1	706	AA- עד AAA
1,172	36	*1,136	1,273	17	1,256	A- עד A+
36	10	26	67	17	50	BBB- עד BBB+
111	-	111	40	-	40	B- עד BB+
3	3	-	3	2	1	ללא דירוג
2,067	52	2,015	2,090	37	2,053	סך הכל חשיפות אשראי למוסדות פיננסיים זרים
-	-	-	-	-	-	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁴⁾

* סווג מחדש.

הערות:

- (1) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים/דילרים, חברות ביטוח, גופים מוסדיים וגופים בשליטת הגופים הללו.
- (2) פקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.
- (3) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי, לרבות ערבויות להבטחת חבות של צד ג'.
- (4) סיכון אשראי שהינו פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (5) לצורך דירוג המוסדות הפיננסיים, הבנק עשה שימוש בדירוגים שנקבעו לצורך יישום הגישה הסטנדרטית של באזל. הבנק משתמש בדרוג של סוכנות S&P לדרוג המוסדות הפיננסיים הזרים אליהם קיימת חשיפת אשראי. אולם, כאשר אין דרוג מסוכנות S&P משתמש הבנק בדרוג מסוכנויות אחרות.

הערות כלליות:

- חשיפות האשראי ויתרות החובות הבעייתיים מוצגים לאחר ניכוי הפרשה בגין הפסדי אשראי.
- חשיפות האשראי אינן כוללות חשיפות למוסדות פיננסיים שיש להם ערבות מפורשת ומלאה של ממשלות ואינן כוללות השקעות בניירות ערך מגובי נכסים.
- למידע נוסף לגבי הרכב חשיפות האשראי בגין מכשירים נגזרים מול בנקים ודילרים/ברוקרים (מקומיים וזרים) ראה באור 10 לדוחות הכספיים. סיכון האשראי החוץ מאזני בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים שבוצעו עם מוסדות פיננסיים זרים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה הסתכם ליום 30 בספטמבר 2018 ב-230 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2017 - 280 מיליון ש"ח).

התיאבון לסיכון המידתי שהוגדר על ידי דירקטוריון הבנק מקבל ביטוי בהתפלגות חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים אשר רובה ככולה הינה מול מוסדות המדורגים בדירוגים גבוהים.

עיקר חשיפת האשראי הנוכחית של הקבוצה (95%) מיוחסת למוסדות פיננסיים זרים מובילים במדינות OECD, המדורגים בקבוצות הדירוג AAA עד A- כאשר 34% מסך החשיפה מדורג בטווח שבין AAA עד AA-.

סיכון האשראי המאזני של הקבוצה למוסדות פיננסיים זרים כולל השקעה של כ-111 מיליון ש"ח באגרות חוב במט"ח. תיק אגרות החוב, הכלול בחשיפה למוסדות פיננסיים זרים, מפוזר וכולו בדירוג השקעה (Investment Grade) A- ומעלה. משך החיים הממוצע של התיק עומד על כ-3 שנים.

בנוסף, כולל סיכון האשראי המאזני פקדונות שהופקדו בבנקים זרים בהיקף של כ-1.5 מיליארד ש"ח בעיקר לתקופה קצרה של יום עד שבוע.

ליום 30 בספטמבר 2018, אין מדינה בה קיימת לקבוצת הבנק חשיפת אשראי העולה על 15% מבסיס ההון של הבנק, שהסתכם ב-1,648 מיליון ש"ח (כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 בדבר רכיבי ההון).

חשיפה למדינות זרות

החשיפה המאזנית למדינות זרות כוללת פקדונות, אגרות חוב, אשראי לציבור ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים. החשיפה החוץ מאזנית כוללת ערבויות, סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ומסגרות לא מנוצלות.

א. מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות⁽¹⁾ ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך נכסי המאוחד או מעל 20% מההון, לפי הנמוך⁽⁵⁾ (במיליוני ש"ח)

30 בספטמבר 2018														
חשיפה מאזנית מעבר לגבול ⁽²⁾			חשיפה מאזנית ⁽²⁾		חשיפה מאזנית של חברות מאוחדות של הבנק במדינות זרות לתושבים מקומיים									
חשיפה מאזנית מעבר לגבול ⁽²⁾	לפרעון מעל שנה	לפרעון עד שנה	חשיפה חוץ מאזנית ⁽³⁾⁽²⁾		סיכון אשראי מאזני בעייתי	סיכון אשראי מאזני פגומים	סך כל החשיפה המאזנית	נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	לאחרים	לבנקים	לממשלות ⁽⁴⁾	
			מזה סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	סך חשיפה חוץ מאזנית										
	564	3,027	-	70	-	1	3,591	-	-	-	389	917	2,285	ארצות הברית
	1	2	-	14	-	-	3	-	-	-	2	1	-	ספרד
	2	2	-	5	-	-	4	-	-	-	4	-	-	איטליה
	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	אירלנד
	-	2	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	פורטוגל
	318	2,862	-	376	-	22	3,259	79	-	79	2,010	1,112	58	מדינות אחרות
	886	5,895	-	466	-	23	6,860	79	-	79	2,408	2,030	2,343	סך כל החשיפות למדינות זרות
	7	241	-	79	-	6	248	-	-	-	247	1	-	סך כל החשיפות למדינות LDC

30 בספטמבר 2017														
חשיפה מאזנית מעבר לגבול ⁽²⁾			חשיפה מאזנית ⁽²⁾		חשיפה מאזנית של חברות מאוחדות של הבנק במדינות זרות לתושבים מקומיים									
חשיפה מאזנית מעבר לגבול ⁽²⁾	לפרעון מעל שנה	לפרעון עד שנה	חשיפה חוץ מאזנית ⁽³⁾⁽²⁾		סיכון אשראי מאזני בעייתי	סיכון אשראי מאזני פגומים	סך כל החשיפה המאזנית	נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	לאחרים	לבנקים	לממשלות ⁽⁴⁾	
			מזה סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	סך חשיפה חוץ מאזנית										
	448	2,749	-	89	1	11	3,197	-	-	-	*422	990	1,785	ארצות הברית
	-	3	-	15	-	-	3	-	-	-	2	1	-	ספרד
	3	25	-	2	-	-	28	-	-	-	27	1	-	איטליה
	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	אירלנד
	-	2	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	פורטוגל
	667	2,495	-	*563	-	19	3,398	236	2	238	*1,981	1,145	36	מדינות אחרות
	1,119	5,274	-	670	1	30	6,629	236	2	238	2,435	2,137	1,821	סך כל החשיפות למדינות זרות
	16	135	-	102	-	5	151	-	-	-	149	2	-	סך כל החשיפות למדינות LDC

* סווג מחדש.

- (1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, בטחונות נזילים ונגזרי אשראי.
- (2) סיכון אשראי מאזני חוץ מאזני, סיכון אשראי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת בטחונות המותרים ליכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
- (4) ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.
- (5) ניתן מידע גם בדבר כל החשיפות למדינות פורטוגל, אירלנד, איטליה, יוון וספרד.

31 בדצמבר 2017

חשיפה חוץ מאזנית ⁽²⁾⁽³⁾		חשיפה מאזנית ⁽²⁾											
חשיפה מאזנית מעבר לגבול ⁽²⁾		חשיפה מאזנית של חברות מאוחדות של הבנק במדינות זרות לתושבים מקומיים							חשיפה מאזנית מעבר לגבול				
לפרעון מעל שנה	לפרעון עד שנה	מזה סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	סך חשיפה חוץ מאזנית	חובות פגומים	סיכון אשראי מאזני בעייתי	סך כל החשיפה המאזנית	נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	לאחרים	לבנקים	לממשלות ⁽⁴⁾	
473	3,156	-	84	-	-	3,629	-	-	-	*485	1,047	2,097	ארצות הברית
1	3	-	19	-	-	4	-	-	-	3	1	-	ספרד
2	10	-	2	-	-	12	-	-	-	11	1	-	איטליה
-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	אירלנד
-	2	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	פורטוגל
922	2,660	-	*470	-	13	3,790	208	2	210	*2,390	1,061	131	מדינות אחרות
1,398	5,832	-	576	-	13	7,438	208	2	210	2,892	2,110	2,228	סך כל החשיפות למדינות זרות
16	155	-	81	-	1	171	-	-	-	170	1	-	סך כל החשיפות למדינות LDC

ב. מידע בדבר מדינות שסך החשיפה לכל אחת מהן הינו בין 0.75% לבין 1% מסך הנכסים במאוחד או בין 15% לבין 20% מההון, לפי הנמוך (במיליוני ש"ח)

סכום החשיפות המאזניות	סכום החשיפות המאזניות	סכום החשיפות המאזניות
ליום 31 בדצמבר 2017	ליום 30 בספטמבר 2017	ליום 30 בספטמבר 2018
-	*	-

ג. מידע בדבר חשיפה מאזנית למדינות זרות עם בעיות נזילות (במיליוני ש"ח)

לשלושת החודשים שנתיימו ביום						
30 בספטמבר 2017			30 בספטמבר 2018			
פוארטו ריקו	פוארטו ריקו	פוארטו ריקו	פוארטו ריקו	פוארטו ריקו	פוארטו ריקו	פוארטו ריקו
2	3	2	1	2	1	2
-	(2)	-	-	-	-	-
2	1	2	1	2	1	2

סכום החשיפה בתחילת התקופה
שינויים נטו בסכום החשיפה לזמן קצר
סכום חשיפה בסוף התקופה

לתשעת החודשים שנתיימו ביום						
30 בספטמבר 2017			30 בספטמבר 2018			
פוארטו ריקו	פוארטו ריקו	פוארטו ריקו	פוארטו ריקו	פוארטו ריקו	פוארטו ריקו	פוארטו ריקו
2	2	2	14	2	4	2
-	(1)	-	(13)	-	(3)	-
2	1	2	1	2	1	2

סכום החשיפה בתחילת השנה
שינויים נטו בסכום החשיפה לזמן קצר
סכום חשיפה בסוף התקופה

לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר 2017		
פוארטו ריקו	פוארטו ריקו	פוארטו ריקו
2	2	2
-	-	-
-	2	-
2	4	2

סכום החשיפה בתחילת השנה
שינויים נטו בסכום החשיפה לזמן קצר
חשיפות שהתוספו
סכום החשיפה בסוף השנה

סיכונים בתיק ההלוואות לדיור

פעילות המשכנתאות בקבוצת הבנק

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 העמיד הבנק משכנתאות לציבור, בניטרול מיחזורים, בסכום כולל של 3,139 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,827 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 11.0%. נתונים אלה כוללים הלוואות לדיור ממקורות הבנק (ללא אשראי מכספי אוצר) בסך של 3,124 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,819 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 10.8%. סך כל המיחזורים של הלוואות לדיור הנובעים מפרעונות מוקדמים בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 הסתכם ב-237 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-152 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 55.9%. תיק ההלוואות לדיור בבנק בלבד ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכם ב-23,876 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-22,464 מיליון ש"ח ביום 30 בספטמבר 2017, גידול בשיעור של 6.3%.

מדיניות האשראי של הקבוצה בתחום המשכנתאות

על רקע הסיכון בו פועלת מערכת הבנקאות הישראלית בתחום האשראי למשכנתאות וכן על רקע השינויים וההתפתחויות בשוק האשראי לדיור והוראות המפקח על הבנקים, נוקט הבנק במדיניות אשראי מידתית המאפשרת על ידי דירקטוריון הבנק ונבחנת מידי שנה ומתעדכנת על פי השינויים והתמורות בארץ, שינויים ברגולציה וכיו"ב. מדיניות זו באה לידי ביטוי בבחינת שיעור המימון, שיעור החזר מהכנסת הלווה ויכולת עמידה בהחזרים שוטפים גם בתרחישים של שינוי רבית. כמו כן, קיימות מגבלות בדבר השיעור המקסימלי של רכיב הרבית המשתנה בתמהיל ההלוואה ובדבר גודל הלוואה ללווה יחיד. הבנק נוקט משנה זהירות בנכסים בהם המצב הרישומי מורכב תוך מתן משקל יתר לטיב הלקוח ושיעור המימון. הבנק מעניק אשראי לקבוצות רכישה במשורה ומתמקד בקבוצות הבונות באזורי ביקוש ובקבוצות בהן המארגן הינו בעל ניסיון מוכח בתחום. ככלל, הבנק מקיים, מעבר לבדיקות הנעשות באופן שוטף, דיון תקופתי בכל תיקי קבוצות הרכישה, בוחן את מצב הפרויקטים ובודק אם נדרשת הפרשה להפסדי אשראי בגין קבוצות הרכישה, מעבר לסיכון האשראי הפרטני של כל חבר בקבוצה. הבנק מקפיד לתמחר כל עסקה בהתאם לסיכון ולריתוק ההון הנדרש באמצעות כלים לחישוב התשואה. הבנק מבצע בקרה חודשית אחר התפתחות מאפייני סיכון, ביניהם: שיעור מימון, יחס החזר מהכנסה, מטרת ההלוואה וכדומה.

שיעור המימון

אחד הפרמטרים המרכזיים המשמשים את הבנק לבחינת הסיכון בתיק האשראי לדיור הינו שיעור המימון (Loan To Value), המחושב על פי הוראת הפיקוח על הבנקים מספר 876 - דוח על הלוואות לדיור והינו היחס בין סכום האשראי לבין שווי הנכסים המשמשים לביטחון במועד אישור ההלוואה. יצוין כי עליית שווי נכס כשלעצמה אינה מהווה אירוע לחישוב מחדש של LTV ואילו בעת מתן אשראי נוסף לביטחון אותו נכס ניתן לחשב LTV בהתייחס לשמאות עדכנית. תיק ההלוואות לדיור ממקורות הבנק ליום 30 בספטמבר 2018 כולל כ-71% אשראי שניתן עם שיעור מימון עד 60%, בדומה ל-30 בספטמבר 2017. כ-95% מסך האשראי ניתן בשיעור מימון של עד 75%, בדומה ל-30 בספטמבר 2017. ביצועי ההלוואות לדיור ממקורות הבנק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 כוללים כ-72% אשראי שניתן עם שיעור מימון של עד 60%, בהשוואה לכ-76% בתקופה המקבילה אשתקד. כל הביצועים ניתנו בשיעור מימון של עד 75%, בדומה לתקופה המקבילה אשתקד.

שיעור החזר מהכנסה

פרמטר מרכזי נוסף המשמש את הבנק לבחינת הסיכון בתיק האשראי לדיור הינו שיעור החזר מהכנסת הלווה. יחס זה מאפשר לבנק להעריך את יכולתו של לווה לעמוד בהחזרי ההלוואה השוטפים כסדרם מתוך הכנסתו הקבועה כפי שהיתה במועד מתן ההלוואה. תיק ההלוואות לדיור ממקורות הבנק ליום 30 בספטמבר 2018 כולל כ-79% אשראי שניתן עם שיעור החזר מהכנסה של עד 35%, בדומה ל-30 בספטמבר 2017. כ-90% מהאשראי ניתן ללווים עם שיעור החזר מהכנסה של עד 50%, בדומה ל-30 בספטמבר 2017. ביצועי ההלוואות לדיור ממקורות הבנק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 כוללים כ-84% אשראי שניתן עם שיעור החזר מהכנסה של עד 35%, בהשוואה ל-83% בתקופה המקבילה אשתקד. כ-92% מהאשראי ניתן ללווים עם שיעור החזר מהכנסה של עד 50%, בהשוואה לכ-88% בתקופה המקבילה אשתקד.

הלוואות ברבית משתנה

תיק ההלוואות לדיור ממקורות הבנק ליום 30 בספטמבר 2018 כולל שיעור של 62% אשראי שניתן ברבית משתנה ומסתכם לסך של 14,785 מיליון ש"ח. ביצועי ההלוואות לדיור ממקורות הבנק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 כוללים סך של 1,018 מיליון ש"ח ברבית משתנה עד חמש שנים, המהווים 33% מסך הביצועים וסך של 732 מיליון ש"ח ברבית משתנה כל חמש שנים, המהווים 23% מסך הביצועים.

הלוואות ארוכות טווח

תיק הלוואות לדיור ממקורות הבנק ליום 30 בספטמבר 2018 כולל כ-60% אשראי אשר תקופת פירעונו למועד הדיווח היא עד 20 שנה ומסתכם לסך של 14,453 מיליון ש"ח.

ביצועי הלוואות לדיור ממקורות הבנק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018 כוללים כ-47% אשראי אשר תקופת פירעונו למועד הדיווח היא עד 20 שנה ומסתכמים לסך של 1,460 מיליון ש"ח.

להלן נתונים על התפתחות תיק הלוואות לדיור בבנק בלבד לפי מגזרי הצמדה (ללא אשראי מכספי אוצר ולאחר ניכוי הפרשה להפסדי אשראי):

למטרת מגורים													
סך הכל	בביטחון דירת מגורים	סך הכל	מגזר צמוד מט"ח		מגזר צמוד מדד				מגזר לא צמוד				
			רבית משתנה		רבית משתנה		רבית קבועה		רבית משתנה		רבית קבועה		
			יתרה	שיעור	יתרה	שיעור	יתרה	שיעור	יתרה	שיעור	יתרה	שיעור	
			במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
23,876	946	22,930	0.2	37	16.9	3,868	13.5	3,101	44.3	10,154	25.1	5,770	30.9.18
22,744	1,040	21,704	0.2	48	17.4	3,779	13.9	3,010	44.1	9,563	24.4	5,304	31.12.17

להלן נתונים על התפתחות המשכנתאות בבנק בלבד (ללא אשראי מכספי אוצר):

שנת 2014	שנת 2015	שנת 2016	שנת 2017	תשעה חודשים 2017	תשעה חודשים 2018	
3,707	4,796	4,337	3,756	2,819	3,124	ביצועי הלוואות לדיור (במיליוני ש"ח)
4.4%	29.4%	(9.6%)	(13.4%)	(16.9%)	10.8%	שיעור השינוי בביצועי הלוואות לדיור ביחס לתקופה מקבילה
0.01%	0.01%	0.01%	(0.01%)	(0.01%)	0.03%	שיעור הוצאה (ההכנסה) להפסדי אשראי ביחס למשכנתאות באחריות הבנק
0.74%	0.60%	0.55%	0.51%	0.52%	0.50%	שיעור הפרשה המצטברת להפסדי אשראי ביחס למשכנתאות באחריות הבנק

סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדירוג)

כללי

הצריכה הפרטית נמצאת בשנים האחרונות במגמת צמיחה וכפועל יוצא גם היקף האשראי לאנשים פרטיים. הבנקים בקבוצה מעמידים אשראי צרכני למגוון משקי הבית המורכב בעיקר מלקוחות שכירים, חלקם במערכת החינוך ובמערכת הביטחון. מדיניות האשראי לאנשים פרטיים משקפת את תיאבון הסיכון של הבנק וכוונותיו לגבי רמות הסיכון שברצונו ליטול וכן את הפרופיל הרצוי לתיק האשראי לאנשים פרטיים והיקפו ביחס לתיק האשראי הכולל. המדיניות מתבססת על מערכת פנימית לדירוג סיכון האשראי לאנשים פרטיים על פי מודלים סטטיסטיים המתעדכנים באופן שוטף וכן על ידי כללים עסקיים ועקרונות למתן אשראי, בהתאם לבחינת כושר החזר של הלקוח ברמה פרטנית וכן על ניתוח והערכה של מכלול פרמטרים נוספים, להם השלכה על איתנותו הפיננסית של הלווה. תפיסה זו משתקפת היטב במדיניות האשראי של הבנק באמצעות מגבלות כמותיות ואיכותיות למתן אשראי ברמת הלקוח הבודד וברמת הבנק, וכן בתהליכי בקרה ובתהליכי עבודה מובנים, בקווי הבקרה השונים. מודלים של דירוג סיכונים אשראי משמשים את הבנקים בקבוצה הן להעמדת אשראי ישיר באמצעות האינטרנט, האפליקציה והבינלאומי קול, והן בתהליך החיתום של האשראי בסניפים. המלצות האשראי הנגזרות מהמודלים הסטטיסטיים, יחד עם נהלי הבנק הנסמכים על מדיניות האשראי של הבנק והמגבלות האיכותיות והכמותיות הכלולות בה, מגלמים את תיאבון הסיכון המידתי של הקבוצה בתחום האשראי הצרכני. הבנק מתמקד באשראי קמעונאי, המאופיין ברמת פיזור גבוהה וברמת סיכון נמוכה. בהתייחס לעובדה שלבנק חברות בת העוסקות אף הן בתחום האשראי, הבנק פועל בראיה קבוצתית ופועל ליישם מתכונת עבודה סדורה וקבוצתית המגדירה, בין היתר, מתכונת מיקוד עסקי לכל חברה בת בקבוצה. אוכלוסיית היעד בעיקר אוכלוסייה בעלת מקורות הכנסה יציבים, הזקוקה למימון בתחום הצרכני, והינה בעלת כושר החזר לאשראי, בין היתר, מקבלי משכורות ובעלי הכנסה קבועה, אוכלוסיות ייעודיות בעלות קשר משותף בחתך ארצי (כגון מורים, עובדי משרד הביטחון וכו') בעלי יכולת החזר או כנגד ביטחונות הניתנים למימוש. הלוואות לאוכלוסיית המורים הינן הלוואות המשולמות בעיקר באמצעות ניכוי ישיר מהשכר. חלק מהלוואות לעובדי משרד הביטחון הניתנות במסגרת מכרזים שונים, משקפות היוון זכויות לתקופות ביניים ומאופיינות בסכומים גדולים יחסית ולתקופות ארוכות. בנוסף, במסגרת תנאי המכרז נקבעה אחריותו של משרד הביטחון לתשלום במצב כשלי אשראי ובכך פוחת סיכון האשראי הניתן לעובדי משרד הביטחון במסגרת זו, למינימום. החזרי הלוואות אלה והלוואות נוספות לאוכלוסיית מערכת הביטחון וכן הלוואות הניתנות במסגרת הסכמים מפעליים מנוכים מן השכר ישירות. כ-76% מיתרת סיכון האשראי לאנשים פרטיים הינם בגין לקוחות בעלי הכנסה קבועה בחשבון בסכום העולה על 10 אלפי ש"ח.

להלן התפלגות סיכון האשראי לאנשים פרטיים בישראל:

שינוי לעומת		יתרה ליום			
31 בדצמבר	30 בספטמבר	31 בדצמבר	30 בספטמבר	2018	
2017	2017	2017	2017	2018	
ב-1%		במיליוני ש"ח			
0.5	6.6	5,024	4,737	5,048	יתרות עו"ש ויתרות מנוצלות בכרטיסי אשראי
7.8	9.0	14,408	14,251	15,534	הלוואות אחרות
5.9	8.4	19,432	18,988	20,582	סך כל סיכון האשראי המאזני
5.9	6.4	3,985	3,967	4,220	מסגרות עו"ש לא מנוצלות
5.8	6.9	6,216	6,152	6,579	מסגרות כרטיסי אשראי לא מנוצלות
44.7	33.4	1,095	1,188	1,585	סיכון אשראי חוץ מאזני אחר
9.6	9.5	11,296	11,307	12,384	סך כל סיכון האשראי החוץ מאזני
7.3	8.8	30,728	30,295	32,966	סך כל סיכון האשראי הכולל
8.4	10.6	18,421	18,055	19,964	ממוצע היקף האשראי, כולל משיכת יתר בעו"ש, כרטיסי אשראי והלוואות

להלן התפלגות סיכון האשראי הבעייתי מסך החובות לאנשים פרטיים בישראל:

שינוי לעומת		יתרה ליום			
31 בדצמבר	30 בספטמבר	31 בדצמבר	30 בספטמבר	2018	
2017	2017	2017	2017	2018	
ב-1%		במיליוני ש"ח			
(1.1)	2.3	89	86	88	סיכון אשראי פגום
3.0	0.4	269	276	277	סיכון אשראי בעייתי לא פגום
7.3	8.9	30,370	29,933	32,601	סיכון אשראי לא בעייתי
7.3	8.8	30,728	30,295	32,966	סך כל סיכון האשראי
12.0	3.7	25	27	28	מזה: חובות שאינם פגומים בפיקוד של 90 ימים או יותר
4.1	5.5	74	73	77	יתרת ארגוני החוב שבהסדר מתוך האשראי הבעייתי
		0.33%	0.31%	0.25%	שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור ⁽¹⁾

(1) על בסיס שנתי.

להלן התפלגות סיכון האשראי לאנשים פרטיים בישראל לפי התפלגות ההכנסה הקבועה בחשבון

30 בספטמבר 2018				הכנסה קבועה בחשבון*
סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סך נכסים פיננסיים** גבוה מ-50 אלפי ש"ח	סך נכסים פיננסיים** נמוך מ-50 אלפי ש"ח	
				באלפי ש"ח
373	557	56	501	ללא הכנסה קבועה
2,635	4,373	528	3,845	עד 10
3,471	5,984	1,287	4,697	מ-10 עד 20
5,905	9,668	3,739	5,929	מעל 20
12,384	20,582	5,610	14,972	סך הכל

31 בדצמבר 2017				הכנסה קבועה בחשבון*
סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סך נכסים פיננסיים** גבוה מ-50 אלפי ש"ח	סך נכסים פיננסיים** נמוך מ-50 אלפי ש"ח	
				באלפי ש"ח
290	599	59	540	ללא הכנסה קבועה
2,702	4,562	569	3,993	עד 10
3,146	5,828	1,215	4,613	מ-10 עד 20
5,158	8,443	3,404	5,039	מעל 20
11,296	19,432	5,247	14,185	סך הכל

* הכנסה קבועה לחשבון, כהגדרתה בהוראת הדיווח לפיקוד 836 (הכוללת משכורת בפועל בחישוב ממוצע של 3 חודשים אחרונים, סך קצבאות, הפקדות מזומן והפקדות שיקים).

** תיק הנכסים הפיננסיים המקושר לחשבון, כגון: פקדונות כספיים (לרבות יתרות עו"ש), תיקי ניירות ערך ונכסים כספיים אחרים.

התפלגות לפי התקופה הממוצעת שנותרה לפירעון (לפי המועד הסופי לפירעון ההלוואה)

סיכון אשראי מאזני		תקופה לפירעון	
31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2018		
במיליוני ש"ח			
5,665	5,580	עד שנה	
2,834	2,986	משנה ועד שלוש שנים	
4,138	4,426	משלוש שנים ועד חמש שנים	
2,344	2,688	מחמש שנים ועד שבע שנים	
4,451	4,902	מעל שבע שנים	
19,432	20,582	סך הכל	

התפלגות לפי גודל האשראי של הלווה*

31 בדצמבר 2017			30 בספטמבר 2018			תחום אשראי ללווה
סיכון אשראי כולל**	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי כולל**	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			באלפי ש"ח
902	650	252	861	607	254	עד 10
1,192	801	391	1,205	817	388	מ-10 עד 20
2,779	1,682	1,097	2,952	1,868	1,084	מ-20 עד 40
5,691	2,793	2,898	6,054	3,131	2,923	מ-40 עד 80
8,048	2,736	5,312	8,655	3,098	5,557	מ-80 עד 150
7,981	1,979	6,002	8,591	2,173	6,418	מ-150 עד 300
4,135	655	3,480	4,648	690	3,958	מעל 300
30,728	11,296	19,432	32,966	12,384	20,582	סך הכל

* הגדרת לווה - בהתאם להגדרות הוראת ניהול בנקאי תקין 313.
** סיכון אשראי כולל - למעט חבות בגין נגזרים ולמעט הלוואות דיור.

התפלגות לפי סוג ומידת החשיפה לשינויים בשיעור הרבית

סיכון אשראי מאזני		סוג האשראי	
31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2018		
במיליוני ש"ח			
1,811	1,657	עו"ש	
3,213	3,391	יתרות מנוצלות בכרטיסי אשראי	
13,768	14,906	אשראי ברבית משתנה	
636	627	אשראי ברבית קבועה	
4	1	אחר*	
19,432	20,582	סך הכל	

* אשראי אחר כולל, בין היתר, השאלות של לקוחות וחייבים בגין הוצאות משפטיות במקרה של לקוחות קשיי גבייה.

בטחונות

31 בדצמבר 2017			30 בספטמבר 2018			תחום אשראי ללווה
סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			סך אשראי המגובה בטחונות*
4,588	1,017	3,571	5,410	1,434	3,979	
3,547	762	2,785	4,432	1,191	3,241	מזה:
1,041	255	786	978	240	738	בטחונות לא נזילים
						בטחונות נזילים

תיאור הפעילות

א. חיתום האשראי ללקוחות פרטיים

חיתום האשראי הצרכני מבוצע בהתחשב בפרמטרים אישיים של הלקוח ומשקף נכונות מידתית לנטילת סיכוני אשראי. תפיסה זו משתקפת היטב במגבלות כמותיות ואיכותיות, וכן באמצעות מגוון רחב של תהליכי עבודה מובנים ותהליכי בקרה הדוקים בקווי הבקרה השונים. הבנקים בקבוצה מציעים אשראי ללקוחותיהם על בסיס ניטור מאפייני הסיכון של הלקוח ואיתור צרכיו. בתהליך החיתום נבחנים מספר קריטריונים אשר מהווים כלי תומך החלטה, בין היתר, אינפורמציה כללית על הלקוח (זהותו, חוסנו הפיננסי, התנהלותו בחשבון וכל מידע נוסף אשר בידו לסייע בתהליך החיתום), מטרת האשראי, פעילות הלקוח בבנק בהקשר לתמחור העסקה, כושר החזר, תמהיל האשראי הכולל בחשבון והתאמתו לצרכי הלקוח. תהליך זה מושגת על ערכי הוגנות ושקיפות כלפי הלקוח.

ב. אופן פיקוח ומעקב על מאפייני הסיכון

הבנקים בקבוצה בעלי התמחות ומיומנות גבוהה בתחום אשראי קמעונאי מתוקף ניסיונם רב השנים באשראי למשקי הבית. הקבוצה מכשירה את עובדיה ברמת מיומנות מקצועית גבוהה בתחום האשראי ובעלת מערכות ממוחשבות תומכות החלטה, בקרה ומעקב לאיתור מוקדם של לווים בפיגור או בעלי מאפיינים של תסמינים שליליים. הקבוצה מגדרת את עצמה בנטילת סיכוני אשראי, בין היתר, באמצעות פיזור הסיכון בין הלקוחות. ניהול הסיכונים ובקרתם מתבצעים בבנק באמצעות תשתית נאותה של מנגנוני שליטה, פיקוח, בקרה וביקורת. הבקרות בנושא האשראי הצרכני מבוצעות באמצעות שלושת קווי ההגנה. במסגרת הבקרות המבוצעות על ידי הקו הראשון: מעקב אחר חריגה ממסגרת עו"ש וחח"ד, בדיקת אשראי בפיגור ובקרה אחר התפתחות האשראי הצרכני הבעייתי בסניפים. בקו השני קיימות מגוון בקרות, כאשר עיקרן נועדו לבחון את ההתנהלות הפיננסית בחשבונות ולאחר סימנים להתדרדרות במצב החוב. סימני התדרדרות יכולים לנבוע מירידה במחזורי פעילות, חריגות ממסגרות מאושרות וכדומה. בנוסף, הבנק משתמש במערכות ממוכנות תומכות כגון מערכת לאיתור וטיפול בחובות בעלי סממנים בעייתיים ומערכת סטטיסטית לניבוי כשל אשראי. הקו השלישי, מערך הביקורת הפנימית, אחראי לביצוע ביקורת בלתי תלויה על ניהול הסיכון, מסגרת העבודה והבקרות לניטור סיכוני אשראי צרכני, לרבות פעילות קווי ההגנה הראשון והשני לניטור סיכון זה.

סיכונים בענף הבינוי והנדל"ן

על רקע הסיכון בו פועלת המערכת הבנקאית הישראלית בתחום האשראי לבינוי ונדל"ן וכן על רקע השינויים וההתפתחויות בשוק האשראי למגורים, הוראות המפקח על הבנקים, והתקנות הממשלתיות, נוקט הבנק במדיניות אשראי מידתית וזהירה המאושרת על ידי דירקטוריון הבנק ונבחנת מידי שנה ומתעדכנת על פי השינויים והתמורות בארץ, שינויים ברגולציה וכיו"ב. מידתיות וזהירות זו באות לידי ביטוי בבחינת שיעור המימון, בחינת כשלים זהירה בליווי פרויקטים לבניה, ובחינת שיעור ההון העצמי והמכירות המוקדמות, וזאת על מנת לצמצם ככול הניתן את הסיכונים. כמו כן, אימץ הבנק מדיניות פרטנית ביחס לתחומי הפעילות השונים בתחום הנדל"ן והבינוי, ובהם ליווי בניה למגורים, ליווי בניה ביעוד למניב, וכן אשראי לנדל"ן מניב ביעוד למשרדים, מסחר ותעשייה. הבנק מעניק אשראי לקבוצות רכישה ומתמקד בקבוצות הבונות באזורי ביקוש ובקבוצות בהן המארגן הינו בעל ניסיון מוכח בתחום. הבנק מקיים מעבר לבדיקות הנעשות באופן שוטף, דיון תקופתי בכל תיקי האשראי, ובוחן את מצב הפרויקטים וכן את רמת הסיכון בכל פרויקט על בסיס חודשי ומצמצם חשיפות בהתאם. הבנק מקפיד לתמחר כל עסקה בהתאם לסיכון ולריתוק ההון הנדרש באמצעות כלים לחישוב תשואה.

הפרמטרים המשמשים את הבנק לבחינת הסיכון בתיק האשראי לנדל"ן הינם בעיקר שיעור המימון (Loan To Value), יחס בין סכום האשראי לבין שווי הנכסים המשמשים לביטחון במועד אישור ההלוואה על פי הערכת שווי עדכנית וקיום מקורות יציבים לפרעון האשראי. בחינת הסיכונים בתיק הבינוי מבוצעת על בסיס חודשי ועל פי דוחות ביצוע המתקבלים מאת המפקח על הפרויקט, כאשר הסיכונים הנבחנים הם הן ברמת סיכון השוק והן ברמת סיכון הביצוע.

להלן נתונים על סיכון האשראי לציבור בענף הבינוי והנדל"ן בישראל:

31 בדצמבר		30 בספטמבר		
2017	2017	2018		
		במיליוני ש"ח		
				סיכון אשראי כולל⁽¹⁾
				נדל"ן שבנייתו לא הושלמה
				מזה: קרקע גולמית
				נדל"ן בתהליכי בניה
				נדל"ן שבנייתו הושלמה
				אחר ⁽²⁾
				סך הכל
1,282	1,339	1,837		
4,764	4,727	5,381		
3,994	3,924	3,979		
4,609	4,752	5,195		
14,649	14,742	16,392		

- (1) מזה: אשראי המובטח בנדל"ן למגורים בסך של 5,243 מיליון ש"ח, אשראי המובטח בנדל"ן לתעשייה בסך של 422 מיליון ש"ח ואשראי המובטח בנדל"ן למסחר ואחרים בסך של 5,532 מיליון ש"ח (30.9.17 - 4,755 מיליון ש"ח, 361 מיליון ש"ח ו-4,874 מיליון ש"ח, בהתאמה, 31.12.17 - 4,782 מיליון ש"ח, 394 מיליון ש"ח ו-4,864 מיליון ש"ח, בהתאמה).
- (2) כולל אשראי ללווים בענף הבינוי והנדל"ן בישראל, להם בטחון שאינו נדל"ן, או לווים ששווי הנכס שלהם למימוש מהיר מבטיח פחות מ-50% מסך סיכון האשראי של הלווה.

מימון ממונף - Leveraged Finance

מימון ממונף מוגדר כאשראי למימון עסקאות הוניות בתאגידים (כמוגדר בהוראת בנק ישראל מספר 323) אשר עונה על תבחינים מסויימים, ואשראי הניתן ללווים המאופיינים ברמות מינוף פיננסי גבוהות. התבחינים שעל פיהם הבנק מגדיר אשראי כמימון ממונף נקבעו באופן שמרני. לפירוט נוסף ראה דוח הסיכונים לשנת 2017 באתר האינטרנט של הבנק. ליום 30 בספטמבר 2018, סך יתרות האשראי המצרפיות (אשראי מאזני וחוזי מאזני נטו, בניכוי הפרשות להפסדי אשראי ובטחונות מותרים בניכוי) הנחשבות כמימון ממונף הסתכם ב-1,506 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,405 מיליון ש"ח ביום 30 בספטמבר 2017 ו-1,272 מיליון ש"ח בסוף שנת 2017.

סיכון שוק

המתודולוגיה לאמידת החשיפה לסיכונים השוק

הבנק עושה שימוש במספר כלים ומודלים מקובלים לצורך ניהול החשיפה לסיכונים השוק באמצעים הכוללים גם את הערך בסיכון (VAR) וגם הפעלת תרחישי קיצון Stress Tests וכלי ניהול ובקרת חשיפות רבית כגון: מח"מ, שווי הוגן ומבחני רגישות לשינויים בעקום הרבית.

החשיפה רבית

סיכון הרבית נמדד ומנוהל על בסיס הנחות שונות באשר לזמני הפרעון של הנכסים והתחייבויות. כמו כן, ניהול החשיפה מביא בחשבון את השפעת הפרעונות המוקדמים של הלוואות לדיור.

ביתרות חשבוניות העו"ש שאינן נושאות רבית קיימות יתרות זכות בסכום יציב לאורך זמן. הבנק מתבסס על מודל ייעודי וקבע כי תקופת הפרעון של יתרת העו"ש היציבה בשקלים המשמשת בחישוב החשיפה לרבית תהיה למספר שנים.

להלן תיאור רגישות הון הקבוצה לשינויים במקביל בעקומי הרבית - השינוי התיאורטי בשווי הכלכלי כתוצאה מתרחיש של עלייה מקבילה של 1% בעקום הרבית:

% החשיפה בפועל		
31 בדצמבר 2017	30 בספטמבר 2018	
0.92	0.27	מט"ו לא צמוד
(0.95)	(1.56)	מט"ו צמוד מדד
(0.53)	(0.49)	מט"ח וצמוד מט"ח

ניתוח רגישות השווי ההוגן

1. פירוט השווי ההוגן של הבנק וחברות מאוחדות שלו לפי מגזרי הצמדה:

30 בספטמבר 2018						
סך הכל	מטבע חוץ ⁽²⁾			מטבע ישראלי		
	אחר	אירו	דולר	צמוד מדד	לא צמוד במיליוני ש"ח	
131,684	310	2,809	10,707	11,583	106,275	נכסים פיננסיים ⁽¹⁾
57,136	2,640	4,866	21,530	531	27,569	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחופץ מאזניים ⁽³⁾
125,887	1,237	3,048	14,721	11,058	95,823	התחייבויות פיננסיות ⁽¹⁾⁽⁵⁾
57,072	1,680	4,657	17,547	568	32,620	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחופץ מאזניים
5,861	33	(30)	(31)	488	5,401	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים

30 בספטמבר 2017						
סך הכל	מטבע חוץ ⁽²⁾			מטבע ישראלי		
	אחר	אירו	דולר	צמוד מדד	לא צמוד במיליוני ש"ח	
125,195	612	2,600	9,196	11,956	100,831	נכסים פיננסיים ⁽¹⁾
63,682	3,569	6,139	26,766	217	26,991	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחופץ מאזניים ⁽³⁾
120,073	1,169	2,999	14,742	11,487	89,676	התחייבויות פיננסיות ⁽¹⁾⁽⁵⁾
63,650	2,962	5,758	21,147	465	33,318	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחופץ מאזניים
5,154	50	(18)	73	221	4,828	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים

31 בדצמבר 2017						
סך הכל	מטבע חוץ ⁽²⁾			מטבע ישראלי		
	אחר	אירו	דולר	צמוד מדד	לא צמוד במיליוני ש"ח	
131,075	642	2,783	9,265	11,675	106,710	נכסים פיננסיים ⁽¹⁾
59,157	2,091	7,284	25,674	462	23,646	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחופץ מאזניים ⁽³⁾
125,705	1,114	2,972	16,014	11,411	94,194	התחייבויות פיננסיות ⁽¹⁾⁽⁵⁾
59,141	1,581	7,111	18,857	713	30,879	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחופץ מאזניים
5,386	38	(16)	68	13	5,283	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים

2. השפעת שינויים היפותטיים בשיעורי הרבית על השווי ההוגן נטו של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו, למעט פריטים לא כספיים:

זמן הפרעון של חשבונות העו"ש שאינם נושאים רבית, המשמש לחישוב החשיפה כאמור, הוא עם דרישה עד חודש.

		שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי רבית ⁽⁴⁾						30 בספטמבר 2018		
סך הכל שינוי בשווי הוגן ⁽⁷⁾⁽⁶⁾	סך הכל	השפעות מקדזות	מטבע חוץ ⁽²⁾			מטבע ישראלי		לא צמוד	צמוד	
			אחר	אירו	דולר	לא צמוד	צמוד			
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
(7.03)	(412)	5,449	-	33	(38)	(63)	369	5,148		השינויים בשיעורי הרבית
(0.77)	(45)	5,816	-	33	(31)	(34)	476	5,372		גידול מידי מקביל של אחוז אחד
8.45	495	6,356	-	33	(28)	(1)	608	5,744		גידול מידי מקביל של 0.1 אחוז
										קטון מידי מקביל של אחוז אחד

		שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי רבית ⁽⁴⁾						30 בספטמבר 2017		
סך הכל שינוי בשווי הוגן ⁽⁶⁾	סך הכל	השפעות מקדזות	מטבע חוץ ⁽²⁾			מטבע ישראלי		לא צמוד	צמוד	
			אחר	אירו	דולר	לא צמוד	צמוד			
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
(7.82)	(403)	4,751	-	47	(29)	42	136	4,555		השינויים בשיעורי הרבית
(0.80)	(41)	5,113	-	50	(19)	70	212	4,800		גידול מידי מקביל של אחוז אחד
9.20	474	5,628	-	53	(22)	105	310	5,182		גידול מידי מקביל של 0.1 אחוז
										קטון מידי מקביל של אחוז אחד

		שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי רבית ⁽⁴⁾						31 בדצמבר 2017		
סך הכל שינוי בשווי הוגן ⁽⁷⁾⁽⁶⁾	סך הכל	השפעות מקדזות	מטבע חוץ ⁽²⁾			מטבע ישראלי		לא צמוד	צמוד	
			אחר	אירו	דולר	לא צמוד	צמוד			
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
(5.07)	(273)	5,113	-	35	(27)	36	(20)	5,089		השינויים בשיעורי הרבית
(0.46)	(25)	5,361	-	38	(17)	65	9	5,266		גידול מידי מקביל של אחוז אחד
6.29	339	5,725	-	42	(28)	96	43	5,572		גידול מידי מקביל של 0.1 אחוז
										קטון מידי מקביל של אחוז אחד

(1) כולל מכשירים פיננסיים מורכבים. לא כולל יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים.

(2) לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

(3) סכומים לקבל (לשלם) בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים, כשהם מהווים רביות אשר שימשו לחישוב השווי ההוגן המוצג בכל שאר המטבעות ושאינם דולר ארה"ב ואינם מטבעות עיקריים שניתן להם גילוי נפרד.

(4) שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים המוצג בכל מגזר הצמדה הוא השווי ההוגן נטו במגזר זה בהנחה שחל שינוי שצויין בכל שיעורי הרבית במגזר ההצמדה. סך השווי ההוגן נטו של מכשירים פיננסיים הוא השווי ההוגן נטו של כל המכשירים הפיננסיים (למעט פריטים לא כספיים), בהנחה שחל השינוי שצויין בכל שיעורי הרבית בכל מגזרי ההצמדה.

(5) כולל שווי הוגן של ההתחייבות האקטוארית לעובדים בסך של 1,125 מיליון ש"ח ואינו כולל את שווי נכסי התוכנית (31.12.17 - 1,166 מיליון ש"ח, 30.9.17 - 1,134 מיליון ש"ח).

(6) מדידה זו כוללת את השפעת הרגישות של ההתחייבות האקטוארית לעובדים, אשר נאמדת בירידה בשווי הוגן של ההתחייבויות בסך של כ-63 מיליון ש"ח בתרחיש עליה של 1% ברבית (31.12.17 - 75 מיליון ש"ח, 30.9.17 - 75 מיליון ש"ח) ואינה כוללת את השפעת הרגישות של נכסי התוכנית לשינויים ברבית, אשר נאמדת בירידה בשווי הנכסים בסך של כ-16 מיליון ש"ח בתרחיש עליה של 1% ברבית (31.12.17 - 19 מיליון ש"ח, 30.9.17 - 17 מיליון ש"ח).

(7) תזרימי המזומנים בגין המשכנתאות הוערכו על פי תחזית לפרעון מוקדם המבוססת על מודל סטטיסטי. היוון תזרים המזומנים כאמור, על פי מועדי הפרעון הצפויים במקום מועדי הפרעון החוזיים, הגדילו את השווי ההוגן של המשכנתאות ב-71 מיליון ש"ח, בתרחיש עליה של 1% ברבית הגדילו את השינוי בשווי ההוגן ב-103 מיליון ש"ח ובתרחיש ירידה של 1% ברבית הקטינו את השינוי בשווי ההוגן ב-122 מיליון ש"ח (31.12.17 - 46 מיליון ש"ח, 99 מיליון ש"ח ו-112 מיליון ש"ח, בהתאמה). מספרי השוואה ל-30 בספטמבר 2017 לא סווגו מחדש.

החשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הרבית

30 בספטמבר 2018						
מעל חמש ועד עשר שנים	מעל שלוש ועד חמש שנים	מעל שנה ועד שלוש שנים	מעל שלושה ועד חודשים ועד שנה	מעל חודש ועד שלושה חודשים	מעל חודש ועד חודש	עם דרישה ועד חודש
במיליוני ש"ח						
מטבע ישראלי לא צמוד						
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים						
3,250	3,936	4,576	3,112	2,401	87,928	נכסים פיננסיים ⁽¹⁾
806	1,958	2,363	4,102	9,562	7,325	מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)
-	-	10	446	642	355	אופציות (במונחי נכס הבסיס)
4,056	5,894	6,949	7,660	12,605	95,608	סך הכל שווי הוגן
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות						
129	1,034	10,127	4,166	3,257	75,969	התחייבויות פיננסיות ⁽¹⁾
705	2,548	2,611	5,153	8,770	11,203	מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)
-	-	14	482	688	446	אופציות (במונחי נכס הבסיס)
834	3,582	12,752	9,801	12,715	87,618	סך הכל שווי הוגן
3,222	2,312	(5,803)	(2,141)	(110)	7,990	מכשירים פיננסיים, נטו
5,470	2,248	(64)	5,739	7,880	7,990	החשיפה לשינויים בשיעורי הרבית במגזר החשיפה המצטברת במגזר
מטבע ישראלי צמוד למדד						
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים						
1,297	2,597	3,473	2,126	365	1,147	נכסים פיננסיים ⁽¹⁾
15	97	392	13	6	8	מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)
1,312	2,694	3,865	2,139	371	1,155	סך הכל שווי הוגן
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות						
989	1,753	3,937	2,529	402	1,200	התחייבויות פיננסיות ⁽¹⁾
15	97	271	4	181	-	מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)
1,004	1,850	4,208	2,533	583	1,200	סך הכל שווי הוגן
308	844	(343)	(394)	(212)	(45)	מכשירים פיננסיים, נטו
158	(150)	(994)	(651)	(257)	(45)	החשיפה לשינויים בשיעורי הרבית במגזר החשיפה המצטברת במגזר

ראה הערות בעמוד 58

2017 בדצמבר 31			2017 בספטמבר 30								
משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן במיליוני ש"ח	משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן במיליוני ש"ח	משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	ללא תקופת פרעון	מעל עשרים שנים	מעל עשרים שנים במיליוני ש"ח
בשנים	באחוזים		בשנים	באחוזים		בשנים	באחוזים				
0.47	3.18	106,710	0.58	3.37	100,831	0.59	3.17	106,275	70	52	950
0.80		22,319	0.69		25,466	0.86		26,116	-	-	-
0.28		1,327	0.31		1,525	0.25		1,453	-	-	-
(2)0.52		130,356	(2)0.60		127,822	(2)0.64		133,844	70	52	950
0.23	0.57	93,028	0.21	0.64	88,542	0.26	0.82	94,698	-	2	14
0.68		29,573	0.68		31,798	0.81		30,990	-	-	-
0.30		1,306	0.32		1,520	0.26		1,630	-	-	-
(2)0.34		123,907	(2)0.33		121,860	(2)0.39		127,318	-	2	14
										50	936
										6,456	6,406
2.55	2.95	11,675	3.06	3.28	11,956	2.96	2.83	11,583	-	32	546
2.99		462	3.30		217	2.69		531	-	-	-
(2)2.56		12,137	(2)3.07		12,173	(2)2.95		12,114	-	32	546
2.45	0.45	11,411	2.48	0.82	11,487	2.24	0.63	11,058	-	4	244
1.63		713	1.20		465	1.99		568	-	-	-
(2)2.40		12,124	(2)2.43		11,952	(2)2.23		11,626	-	4	244
										28	302
										488	460

החשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הרבית (המשך)

30 בספטמבר 2018						
מעל חודש ועד שלושה חודשים	מעל שלושה ועד חמש שנים	מעל שנה ועד שלוש שנים	מעל שלושה ועד חודשים שנה	מעל חודש ועד שלושה חודשים	מעל חודש ועד חודש	עם דרישה ועד חודש
במיליוני ש"ח						
מטבע חוץ⁽⁴⁾						
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים						
						נכסים פיננסיים ⁽¹⁾
						מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)
						אופציות (במונחי נכס הבסיס)
						סך הכל שווי הוגן
2,487	990	555	2,445	1,009		6,321
176	240	289	3,877	8,113		14,555
-	-	14	523	771		478
2,663	1,230	858	6,845	9,893		21,354
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות						
						התחייבויות פיננסיות ⁽¹⁾
						מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)
						אופציות (במונחי נכס הבסיס)
						סך הכל שווי הוגן
24	13	78	1,365	1,472		16,054
2,499	835	524	3,872	6,176		8,374
-	-	10	486	721		387
2,523	848	612	5,723	8,369		24,815
140	382	246	1,122	1,524		(3,461)
(47)	(187)	(569)	(815)	(1,937)		(3,461)

ראה הערות בעמוד 58

משך חיים ממוצע אפקטיבי	31 בדצמבר 2017			30 בספטמבר 2017			משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	ללא תקופת פרעון	מעל עשרים שנים	מעל עשר ועד עשרים שנים
	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	במיליוני ש"ח	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	במיליוני ש"ח						
בשנים	באחוזים		בשנים	באחוזים		בשנים	באחוזים					במיליוני ש"ח
	1.55	12,690	1.64	12,408	1.67	13,826	2.56	-	-	-	19	
	0.19	33,671	0.23	34,863	0.24	27,250		-	-	-	-	
	0.31	1,378	0.31	1,611	0.25	1,786		-	-	-	-	
	(2)0.56	47,739	(2)0.59	48,882	(2)0.70	42,862		-	-	-	19	
	0.07	20,100	0.08	18,910	0.07	19,006	2.61	-	-	-	-	
	0.79	26,159	0.79	28,260	1.09	22,280		-	-	-	-	
	0.29	1,390	0.30	1,607	0.24	1,604		-	-	-	-	
	(2)0.47	47,649	(2)0.50	48,777	(2)0.61	42,890		-	-	-	-	
											-	19
											(28)	(28)

החשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הרבית (המשך)

30 בספטמבר 2018					
מעל חודש ועד חודש שנים	מעל שלושה ועד חמש שנים	מעל שנה ועד שלושה שנים	מעל שלושה ועד חודשים שנה	מעל חודש ועד שלושה חודשים	עם דרישה ועד חודש שנים
במיליוני ש"ח					
חשיפה כוללת לשינויים בשיעורי הרבית					
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים					
7,034	7,523	8,604	7,683	3,775	95,396
997	2,295	3,044	7,992	17,681	21,888
-	-	24	969	1,413	833
8,031	9,818	11,672	16,644	22,869	118,117
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות					
1,142	2,800	14,142	8,060	5,131	93,223
3,219	3,480	3,406	9,029	15,127	19,577
-	-	24	968	1,409	833
4,361	6,280	17,572	18,057	21,667	113,633
3,670	3,538	(5,900)	(1,413)	1,202	4,484
5,581	1,911	(1,627)	4,273	5,686	4,484
210	96	180	144	113	52

נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים

נכסים פיננסיים⁽¹⁾⁽³⁾

מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)

אופציות (במונחי נכס הבסיס)

סך הכל שווי הוגן

התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות

התחייבויות פיננסיות⁽¹⁾

מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)

אופציות (במונחי נכס הבסיס)

סך הכל שווי הוגן

מכשירים פיננסיים, נטו

החשיפה לשינויים בשיעורי הרבית במגזר

החשיפה המצטברת במגזר

בנוסף, חשיפה לרבית בגין התחייבויות לזכויות עובדים, ברוטו - פנסיה ופיצויים

הערות כלליות:

- פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הרבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל ההתחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.
- בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מייצגים את הערך הנוכחי של זרמי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי, כשהם מהווים לפי שיעורי הרבית שמנכים אותם אל השווי הוגן הכלול בגין המכשיר הפיננסי, בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי הוגן של המכשיר הפיננסי. לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי הוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה באור 14.א. לדוחות הכספיים.
- שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הרבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי הוגן הכלול בגינו.
- משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי הוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שיגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.
- תזרימי המזומנים בגין המשכנתאות הוערכו על פי תחזית לפרעון מוקדם המבוססת על מודל סטטיסטי. היוון תזרים המזומנים כאמור, על פי מועדי הפרעון הצפויים במקום מועדי הפרעון החוזיים, הגדילו את השווי הוגן של המשכנתאות ב-71 מיליון ש"ח (31.12.17 - 46 מיליון ש"ח). על פי התזרים המקורי, שאינו מביא בחשבון פרעונות מוקדמים, ביום 30 בספטמבר 2018 הגיע המגזר השקלי הלא צמוד למח"מ של 0.64 שנים ולשת"פ של 3.35% (31.12.17 - מח"מ של 0.54 שנים ושת"פ של 3.44%), המגזר צמוד המדד הגיע למח"מ של 3.47 שנים ולשת"פ של 3.03% (31.12.17 - מח"מ של 3.22 שנים ושת"פ של 3.19%) והחשיפה הכוללת הגיעה למח"מ של שנה ולשת"פ של 3.11% (31.12.17 - מח"מ של 0.87 שנים ושת"פ של 3.07%). מספרי השוואה ל-30 בספטמבר 2017 לא סווגו מחדש.

(1) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.

(2) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.

(3) כולל מניות המוצגות בטור "ללא תקופת פרעון".

(4) לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

2017 בדצמבר 31			2017 בספטמבר 30								
משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן במיליוני ש"ח	משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן במיליוני ש"ח	משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	ללא תקופת פרעון	מעל עשרים שנים	מעל עשרים שנים במיליוני ש"ח
בשנים	באחוזים		בשנים	באחוזים		בשנים	באחוזים				
0.76	2.83	132,150	0.93	3.05	126,246	0.91	2.95	132,775	1,161	84	1,515
0.46		56,499	0.44		60,650	0.56		53,967	70	-	-
0.29		3,271	0.31		3,452	0.25		3,469	230	-	-
(2)0.66		191,920	(2)0.76		190,348	(2)0.80		190,211	1,461	84	1,515
0.41	0.53	125,417	0.41	0.77	119,826	0.41	0.78	125,613	851	6	258
0.74		56,492	0.74		60,627	0.94		53,908	70	-	-
0.29		3,262	0.31		3,443	0.25		3,464	230	-	-
(2)0.51		185,171	(2)0.51		183,896	(2)0.56		182,985	1,151	6	258
										78	1,257
										6,916	6,838
14.37	1.10	1,166	14.68	1.40	1,134	13.70	1.40	1,125	-	58	272

החשיפה בבסיס החשיפה בבסיס בפועל

להלן תיאור חשיפת ההון הפנוי, ברמת הקבוצה (במיליוני ש"ח):

% מההון הפנוי		חשיפת ההון הפנוי		
ליום 31 בדצמבר	ליום 30 בספטמבר	ליום 31 בדצמבר	ליום 30 בספטמבר	
2017	2018	2017	2018	
97	95	6,124	5,997	מט"י לא צמוד
2	6	106	399	מט"י צמוד מדד
1	(1)	82	(42)	מט"ח וצמוד מט"ח

רגישות ההון לשינויים בשער החליפין

הבנק פועל בשוקי המטבע באמצעות עסקאות ספוט, פורוורד ובאמצעות אופציות הן עבור עצמו והן עבור לקוחותיו. הבנק פועל במטבעות הסחירים בעולם וסך החשיפה המטבעית נטו של קבוצת הבנק נמוכה.

עיקר הפעילות בנגזרים הינה בנגזרי מטבע שקל/דולר עבור לקוחות הבנק. הבנק אינו חשוף בפעילות הנגזרים שלו לסיכונים מטבע מהותיים.

להלן תיאור רגישות הון הבנק לשינויים תיאורטיים בשערי החליפין של מטבעות החוץ העיקריים, נכון ליום 30 בספטמבר 2018 (במיליוני ש"ח).

המדידה מתייחסת להשפעת השינויים על ההון וכוללת את הפעילות במכשירים מאזניים וחוף מאזניים.

אחוז שינוי בשער החליפין	דולר	אירו
ירידה של 5%	(3)	7
ירידה של 10%	(12)	15
עלייה של 5%	6	(1)
עלייה של 10%	22	2

הערות:

- (1) השפעה זו חושבה על-פי השינוי הצפוי בפוזיציות הכלכליות המנוהלות במטבעות השונים, בהינתן התרחישים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים.
- (2) תרחיש עלייה פירושו התחזקות המטבע הנדון כנגד השקל.
- (3) הנתונים משקפים את השפעת השינויים בשערי החליפין על השווי ההוגן לאחר השפעת המס.
- (4) לשינויים בשערי החליפין של שאר המטבעות יש השפעה זניחה על רווחי הבנק.

רגישות ההון לשינויים במדד

הבנק פועל בשוק המדד באמצעות מתן שימושים, כגון הלוואות, משכנתאות ורכישת אגרות חוב וכן באמצעות גיוס מקורות צמודי מדד. כמו כן, הבנק מבצע עסקאות פורוורד מדד הן עבור עצמו והן עבור לקוחותיו.

הבנק אינו חשוף בפעילות הפורוורדים שלו לסיכונים מדד מהותיים.

להלן תיאור רגישות הון הבנק לשינויים תיאורטיים במדד, נכון ליום 30 בספטמבר 2018 (במיליוני ש"ח).

המדידה מתייחסת להשפעת השינויים על ההון וכוללת את הפעילות במכשירים מאזניים וחוף מאזניים.

אחוז שינוי במדד	ירידה של 3%	עלייה של 3%
(37)		
14		

ניהול סיכונים במכשירים פיננסיים נגזרים

להלן ריכוז היקף הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים (ערך נקוב במיליוני ש"ח):

ליום 31 בדצמבר 2017	ליום 30 בספטמבר 2018	
2,509	3,118	עסקאות גידור:
		חוזי רבית
14,494	19,383	עסקאות ALM ואחרות:
64,837	65,108	חוזי רבית
72,319	43,633	חוזי מטבע חוץ (כולל SPOT)
154,159	131,242	חוזים בגין מניות, מדדי מניות, סחורות ואחרים
		סך הכל מכשירים פיננסיים נגזרים

סיכון נזילות

למידע בדבר יחס כיסוי הנזילות ראה באור 8 לדוחות הכספיים.

מצב הנזילות והרכב הנכסים וההתחייבויות

הנכסים הנזילים העיקריים בקבוצה, הכוללים מזומנים, פקדונות בבנק ישראל (עו"ש ופקדונות מוניטריים), פקדונות בבנקים וניירות ערך נזילים, הסתכמו ליום 30 בספטמבר 2018 ב-43.8 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-48.4 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2017, מזה, יתרת המזומנים, פקדונות בבנק ישראל והפקדונות בבנקים הסתכמה ב-30.9 מיליארד ש"ח, וכ-12.9 מיליארד ש"ח הושקעו בניירות ערך, בעיקר באגרות חוב של ממשלת ישראל. יחס פקדונות הציבור לאשראי לציבור, נטו ליום 30 בספטמבר 2018, עומד על 133.1%, בהשוואה ל-141.2% ב-31 בדצמבר 2017. ביום 30 בספטמבר 2018 הסתכמו פקדונות הציבור, אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים, ב-119.0 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-118.8 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2017.

הרכב הנכסים וההתחייבויות של הבנק מצביע על נזילות גבוהה. זאת כתוצאה ממדיניות לגיוס מקורות מגוונים ויציבים, תוך דגש על גיוס מקורות לטווחי זמן בינוניים וארוכים, ממגוון של מגזרי לקוחות, ובמטבעות שונים.

במגזר השקלי הלא צמוד ובמגזר מטבע החוץ, לבנק מקורות במח"מ חוזי קצר-בינוני, אשר הבנק צופה כי יוחזקו לאורך זמן. השימושים במגזרים אלו הינם הן לטווח קצר והן לטווח בינוני-ארוך.

ככלל, חשיפות המטבע של הבנק במגזר המט"ח הינן נמוכות (ראה פרק סיכון שוק).

במגזר צמוד המדד, הן המקורות והן השימושים פרוסים לטווח בינוני-ארוך, כאשר שינוי של עד 2% במדד לא משפיע מהותית על חשיפות הבנק.

חשיפת המדד של קבוצת הבנק ליום 30 בספטמבר 2018 הסתכמה ב-399 מיליון ש"ח.

יתרת סך פקדונות הציבור של שלוש קבוצות המפקידים הגדולות:

ליום 31 בדצמבר 2017	ליום 30 בספטמבר 2018	
	במיליוני ש"ח	
3,000	3,136	1
2,949	2,901	2
2,554	2,516	3

סיכונים אחרים

למידע אודות סיכונים אחרים, בין היתר, הסיכונים התפעוליים ואופן ניהולם (ובכלל זה המשכיות עסקית, אבטחת מידע ואירועי סייבר), סיכון ציות, סיכון איסור הלבנת הון ומימון טרור (ובכלל זה סיכונים חוצי גבולות - Cross Border), סיכון מימון, סיכון משפטי, סיכון מוניטין וסיכון אסטרטגיה - ראה פרק סקירת הסיכונים שפורסם בדוחות הכספיים לשנת 2017 ודוח על הסיכונים באתר האינטרנט של הבנק.

דיון בגורמי סיכון

לדיון בגורמי הסיכון ראה פרק סקירת הסיכונים בדוחות הכספיים לשנת 2017.

לא היו שינויים בטבלת גורמי הסיכון לעומת הטבלה שפורסמה בדוחות הכספיים לשנת 2017, למעט:

סיכון יחסי עבודה - על רקע מיזוג אוצר החייל, סכסוכי העבודה באוצר החייל ובמתך (ראה "יחסי עבודה" בפרק ממשל תאגידי) ושינויים ארגוניים בקבוצה כתוצאה מתהליך פרישה מרצון, הוחלט להעריך בנפרד את סיכון יחסי העבודה ברמה "בינונית-גבוהה". יצוין שעד כה נכלל סיכון זה במסגרת הסיכון התפעולי והערכתו בנפרד הינה זמנית ותיבחן שוב ברבעונים הבאים.

סיכון מוניטין - רמת הסיכון עלתה ברבעון השלישי של השנה מ"קטנה" ל"קטנה בינונית", בין היתר, עקב הגברת האווירה הציבורית השלילית כנגד הבנקים.

מדיניות חשבונאית ואומדנים חשבונאיים בנושאים קריטיים

כללי

האומדנים וההערכות בנושאי המדיניות החשבונאית הקריטית, נעשו על פי מיטב ידיעתם ושיקול דעתם של הגורמים המקצועיים שעסקו בהכנתם, והם יושמו באופן נאות בדוחות הכספיים של הבנק. סקירה של התחומים המהותיים שלדעת הנהלת הבנק בהם קיימת מדיניות חשבונאית קריטית, מפורטת בדוח הדירקטוריון והנהלה לשנת 2017 ולא חל בה שינוי.

בקורות ונהלים

הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי

בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים, ובהתאם להנחיות הוראת ניהול בנקאי תקין 309 שפורסמה בחודש ספטמבר 2008, הבנק מקיים בקורות ונהלים לגבי גילוי, וכן פרס מערך בקרה פנימית על דיווח כספי, שיושם לראשונה בדוח הכספי, לשנה שהסתיימה ב-31 בדצמבר 2008. ההוראות, שעניינן אחריות הנהלה על הבקרה פנימית על דיווח כספי וחוות דעת של רואה החשבון המבקר לגבי ביקורת הבקרה הפנימית על דיווח כספי, נערכו בהתאם להוראות סעיפים 302 ו-404 לחוק הידוע בשם - The Sarbanes Oxley Act of 2002 שנחקק בארה"ב, והוראות והנחיות שנקבעו בארה"ב בין היתר על ידי ה-PCAOB.

לדוחות צורפו הצהרות של מנכ"ל הבנק והחשבונאי הראשי, כל אחד בנפרד, בנושא הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי. הנהלת הבנק, בשיתוף המנכ"ל והחשבונאי הראשי, העריכו ליום 30 בספטמבר 2018 את אפקטיביות הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הבנק והחשבונאי הראשי, הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק הינם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע, שהבנק נדרש לגלות בדוח בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים, ובמועד שנקבע בהוראות אלו. במהלך הרבעון המסתיים ביום 30 בספטמבר 2018 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הבנק.

סמדר ברבר-צדיק
מנהל כללי

אירית איזקסון
יו"ר הדירקטוריון

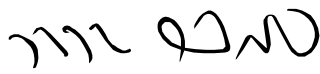
תל אביב, 20 בנובמבר 2018
י"ב בכסלו, תשע"ט

הצהרה (CERTIFICATION)

אני, סמדר ברבר-צדיק, מצהירה כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ (להלן - "הבנק") לרבעון שהסתיים ביום 30 בספטמבר 2018 (להלן - "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
 4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי⁽¹⁾ ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי⁽¹⁾. וכן:
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן,
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר ששפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן,
 5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי. וכן,
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

(1) כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח דירקטוריון".

סמדר ברבר - צדיק
מנהל כללי

20 בנובמבר 2018

הצהרה (CERTIFICATION)

אני, נחמן ניצן, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ (להלן - "הבנק") לרבעון שהסתיים ביום 30 בספטמבר 2018 (להלן - "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
 4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי⁽¹⁾ ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי⁽¹⁾. וכן:
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן,
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן,
 5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי. וכן,
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

(1) כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח דירקטוריון".

נחמן ניצן
סמנכ"ל, חשבונאי ראשי

20 בנובמבר 2018